

2/2026
Бюлетень

Верховенство **ПРАВА ПРАВА** ЛЮДИНИ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Публікацію підготовлено в межах та за підтримки проєкту Ради Європи «Підтримка України у впровадженні стандартів Ради Європи щодо судової влади», який імплементується Відділом програм співробітництва Ради Європи.

Автори текстів та іншого матеріалу несуть виключну відповідальність за міркування, висловлені в цій праці. Такі міркування не обов'язково відображають офіційну позицію Ради Європи.

Дозволяється відтворення уривків публікації (до 500 слів) за умови некомерційного використання, збереження цілісності тексту, контексту та надання повної інформації, яка жодним чином не повинна вводити читача в оману щодо характеру, обсягу чи змісту тексту. Необхідно обов'язково зазначити джерело тексту: «© Рада Європи, рік видання». Усі інші запити щодо відтворення або перекладу цієї публікації або будь-якої її частини мають адресуватися Директорату комунікацій Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex або publishing@coe.int).

Переклад рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ, Суд) у цій публікації не є офіційним перекладом.

Рішення мовою оригіналу та офіційні переклади, за наявності, доступні в базі даних HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/>).

Важливо пам'ятати, що для застосування практики Європейського суду з прав людини при вирішенні судових справ необхідно ознайомитися з повним текстом рішення Суду.

Над текстом видання працювали:

Ірина Кушнір, менеджерка проєкту Ради Європи «Підтримка України у впровадженні стандартів Ради Європи щодо судової влади»;

Валентина Кумеда, національна консультантка проєкту Ради Європи

Оформлення обкладинки, дизайн та верстка:

Марія Жукевич.

Зображення: shutterstock.

© Рада Європи, 2026

COUNCIL OF EUROPE

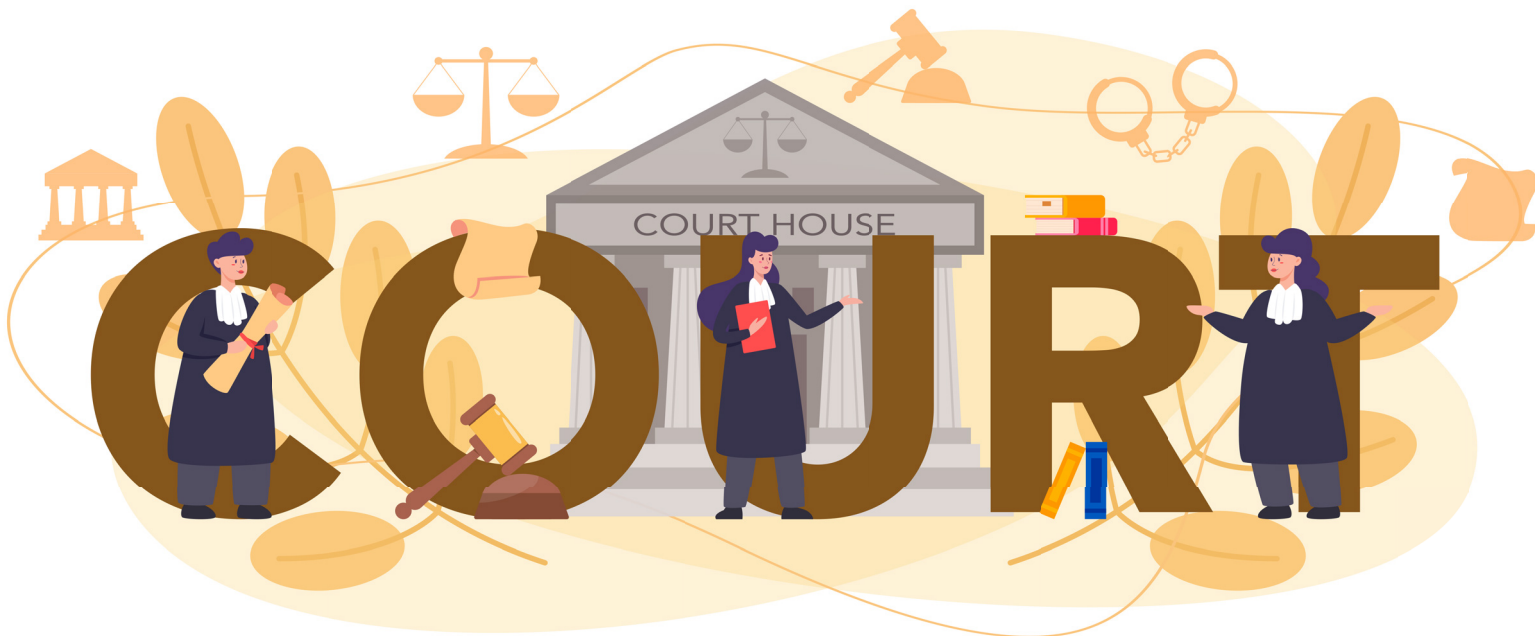
CONSEIL DE L'EUROPE

Зміст

I. Огляд практики Європейського суду з прав людини у справах проти України за період 01.04.2026 – 30.06.2026.....	4
1. Рішення Європейського суду з прав людини.....	5
2. Ухвали щодо неприйнятності.....	29
II. Рішення Європейського суду з прав людини проти інших держав за період 01.04.2026 – 30.06.2026.....	32
III. Рішення Європейського суду з прав людини «Володимир Анатолійович ДЕГТЯР проти України» (переклад).....	49
IV. Окремі питання функціонування європейської системи захисту прав людини.....	52
«Європейська конвенція з прав людини у правовій системі та юридичній освіті в Україні: науковий та прикладний вимір», «Демократія, яка захищає себе - погляд зі Страсбургу: геополітичний тиск, дезінформація та тест на пропорційність» І Артурс Кучс, суддя ЄСПЛ (Латвія)	53
V. Показчик справ, вказаних у розділах I та II.....	54

І. Огляд практики Європейського суду з прав людини у справах проти України

за період 01.04.2026 – 30.06.2026

1. Рішення Європейського суду з прав людини

1. Пивоварчук проти України ([Pyvovarchuk v. Ukraine](#)) від 02.04.2026, заява № 1129/25

- **Визнано порушення п. 1 ст. 5 Конвенції** у зв'язку із незаконним триманням під вартою за рішенням суду.
- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю перегляду судом рішення про тримання під вартою (апеляційну скаргу заявника розглянуто із затримкою у 81 день).

Розмір сатисфакції: 2 340 євро відшкодування моральної шкоди та 250 євро відшкодування судових та інших витрат.

Ключові слова: незаконне затримання, недоліки у протоколі про затримання, недоліки у перегляді рішення про тримання під вартою

2. Аленгоз та інші проти України ([Alengoz and others v. Ukraine](#)) від 02.04.2026, заяви №№ 14500/25, 18188/25, 18838/25, 20476/25, 23310/25, 23374/25

Заявники скаржились на надмірну тривалість кримінальних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 9 р. та 3 міс., перша інстанція; другого – більше ніж 8 р. 10 міс. та 8 дн., три інстанції; третього – 9 р. 4 міс. та 27 дн., три інстанції; четвертого – більше ніж 3 р. 4 міс. та 13 дн., дві інстанції (провадження відкрито у 2010 році, Суд вже встановлював порушення за попередній період у справі Крижановський та інші проти України); п'ятого – більше ніж 14 р. 11 міс. та 9 дн., перша інстанція; шостого – 15 р. та 3 міс., дві інстанції).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 3 600 євро, 1 800 євро, 1 800 євро, 2 000 євро, 7 200 євро та 3 800 євро відшкодування матеріальної та моральної шкоди першому-шостому заявникам відповідно.

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, розумний строк

3. Український та інші проти України ([Ukrayinsky and others v. Ukraine](#)) від 02.04.2026, заяви №№ 48751/19, 61495/19, 61496/19, 61497/19, 61498/19, 61499/19, 61500/19, 61501/19, 61502/19, 61503/19, 61504/19, 61505/19, 61506/19, 61507/19, 61508/19, 61509/19, 61510/19, 61511/19, 61512/19, 61513/19, 61514/19, 61515/19, 61516/19, 61517/19, 61518/19, 61519/19, 61520/19, 61521/19, 61522/19, 61523/19, 61524/19, 61525/19, 61526/19, 61527/19, 61528/19, 61529/19, 61530/19, 61531/19, 61532/19, 61533/19, 61534/19, 61536/19

У 2019 році, як стверджувалося, на прохання ув'язнених представники Харківської правозахисної групи здійснили моніторинговий візит до Жовтоводської виправної колонії № 26. Після опублікування звіту організації заявники звернулися до Суду із скаргами щодо неналежних умов тримання під вартою, які значною мірою повторювали його висновки з численними фотографіями.

Після повідомлення Уряду про заяви адміністрація колонії, а згодом й інших установ виконання покарань, куди перевели частину заявників,

опитала їх щодо поданих скарг до Суду. Частина заявників письмово або усно заявили про відсутність скарг на умови тримання або зазначили, що підписали незаповнені формуляри, тоді як більшість відмовилися від коментарів. Згодом окремі заявники повідомили своїм адвокатам, що їх змушували відкликати заяви. Після направлення цієї інформації до Суду цих заявників опитали повторно.

У 2020 році Міністерство юстиції України ухвалило рішення про закриття колонії у зв'язку з неналежними умовами в ній. Заявників

перевели до інших установ. Надалі Суд втратив зв'язок із більшістю заявників через припинення представництва їхніх інтересів трьома адвокатами та відсутність актуальних контактних даних заявників після їх переведення або звільнення.

- **Визнано, що держава не виконала своїх зобов'язань за ст. 34 Конвенції** стосовно заявників №№ 1–40. Адміністрація колонії 11.03.2020 опитала заявників щодо їхніх скарг до Суду, після цього проводились подальші бесіди в цій та інших установах виконання покарань. Опитування не записувалися на аудіо- чи відеоносії, не фіксувалися детальними протоколами. Крім того, вони проводилися за відсутності адвокатів та будь-якої незалежної сторони. Бесіди були організовані адміністрацією установ виконання покарань після того, як Уряд звернувся до них із запитом про надання інформації щодо умов утримання заявників, і не були ані звичайними зустрічами з ув'язненими, ані результатом власної ініціативи заявників. Працівники установ прямо опитували заявників щодо їхнього звернення до Суду.
- При цьому, не вбачалось, що зазначені заходи були спрямовані на розгляд скарг заявників. Органам влади було відомо про скарги на неналежні умови тримання щонайменше за рік до цього, зі звернень низки ув'язнених та звіту Харківської правозахисної групи. Таким чином, вони мали достатньо часу для належного реагування на скарги та вимоги ув'язнених. Крім того, не було жодних підстав для повторного опитування п'яти заявників, які повідомили про тиск на них під час першого опитування.
- За таких обставин Суд погодився, що справжньою метою опитування було спонукати заявників відкликати свої заяви або підірвати їхню обґрунтованість.
- У цьому зв'язку Суд повторно наголосив, що саме він, а не органи держави-відповідача з власної ініціативи, уповноважений контролювати дотримання заявниками процесуальних вимог Конвенцією та Регламенту Суду. Якщо Уряд має підстави вважати, що в конкретній справі має місце зловживання правом на подання індивідуального звернення, єдиним належним його кроком має бути повідомлення про це Суду та надання наявної інформації, щоб Суд міг дати їм оцінку.
- Хоча статус сторони-заявника в рамках провадження за Конвенцією не надає жодного виду імунітету, Уряд не стверджував, що заявники діяли з порушенням закону, а також не вказував на наявність *bona fide* розслідування чи дисциплінарного провадження проти них,

яке б відповідало легітимним суспільним інтересам. Твердження Уряду про зловживання з боку адвокатів саме собою не виправдовувало опитування заявників поза межами офіційного провадження щодо цих адвокатів та за відсутності належних процесуальних гарантій.

- Дії органів влади були особливо неприйнятними з огляду на вразливість заявників, які тривалий час (в тому числі після першого опитування) перебували під контролем адміністрації установи виконання покарань та мали обмежені контакти із зовнішнім світом. Їх опитувала комісія із шести посадових осіб без участі або повідомлення адвокатів, присутність яких могла стати певною мірою на противагу такій вразливості та запобіжним заходом від можливого примусу.
- Суд дійшов висновку, що під час опитувань працівниками пенітенціарних установ заявники №№ 1–40 відчувати залякування та мати виправдані побоювання подальшої відплати (репресій) у зв'язку з їхніми зверненнями до Суду. Така поведінка становила неналежне втручання у право на подання індивідуальної заяви всупереч ст. 34 Конвенції.
- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою у Жовтоводській виправній колонії № 26 та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за скаргами заявників №№ 1–42). Заявники надали достатньо доказів на підтвердження своїх скарг, у зв'язку з чим тягар доказування перейшов до Уряду. Однак Уряд не навів чітких, повних та переконливих аргументів чи доказів, тому Суд у певних аспектах поклався на викладені заявниками обставини, а також на власну попередню практику щодо цієї колонії. Зокрема, Суд встановив, що заявники протягом періодів від 18 до 72 місяців утримувалися у вологих, запліснявілих та холодних камерах, не були забезпечені належним одягом, взуттям чи засобами особистої гігієни, не мали доступу до електроенергії та питної води і були змушені харчуватися, приймати душ, прати білизну та справляти природні потреби в умовах, що не відповідали базовим санітарним та гігієнічним вимогам. У сукупності такі обставини становили поведінку, що принижує гідність.

Розмір сатисфакції: 5 800 євро, 5 900 євро, 5 300 євро, 5 800 євро, 5 800 євро, 7 500 євро, 4 100 євро, 4 100 євро, 4 700 євро, 4 900 євро, 4 400 євро, 4 400 євро, 5 600 євро, 7 300 євро, 6 500 євро, 5 600 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 4 300 євро, 4 900 євро, 4

700 євро, 7 500 євро, 4 900 євро, 5 600 євро, 5 200 євро, 5 200 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 5 500 євро, 5 200 євро, 5 300 євро, 5 800 євро, 4 900 євро, 4 000 євро, 7 500 євро, 4 900 євро, 4 400 євро, 7 500 євро, 5 300 євро, 3 400 євро та 5 800 євро відшкодування моральної шкоди першому-сорок другому заявникам відповідно, 875 євро одному

та по 140 євро відшкодування судових та інших витрат сімнадцятьом заявникам.

Ключові слова: перешкоджання пенітенціарними установами у реалізації права на подання індивідуальної заяви до Суду, неналежні умови тримання під вартою

4. Федерація профспілкових організацій Чернігівської області проти України (щодо сатисфакції) (*Federation of trade unions of Chernihiv region v. Ukraine (Just satisfaction)*) від 09.04.2026, заява № 40633/15

У справі *Федерація профспілок Чернігівської області проти України* Суд визнав, що мало місце порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції у зв'язку із скасуванням права власності організації на майно (будівлю) в результаті судового провадження за позовом прокурора у 2015 році (див. також *Бюлетень № 1/2025*). Вирішення питання про присудження справедливої сатисфакції було відкладено.

Після цього за заявою організації Верховний Суд переглянув відповідну справу, скасував рішення нижчих інстанцій та відхилив позов прокурора.

- З огляду на поновлення права власності організації на національному рівні та її заяву в матеріалах справи про те, що у такому разі скаргу буде відкликано, Суд не вбачав підстав для присудження відшкодування матеріальної шкоди.
- Водночас, Суд присудив організації 3 000 євро відшкодування моральної шкоди та 4 160 євро відшкодування судових та інших витрат (на правову допомогу, представництво у Верховному Суді, підготовку звіту оцінку вартості майна).

5. Ричка проти України (*Rychka v. Ukraine*) від 09.04.2026, заява № 56119/1

У 2011 році суд визнав заявника винним у скоєнні двох вбивств і засудив його до довічного ув'язнення. Апеляційний суд залишив рішення суду першої інстанції без змін. Заявник подав касаційну скаргу. Згодом Полтавський слідчий ізолятор разом із супровідним листом надіслав до касаційного суду письмове клопотання заявника про участь у судовому засіданні. Проте касаційний суд провів судові засідання без його участі, але за присутності прокурора, який просив залишити касаційну скаргу без розгляду як необґрунтовану. За результатами розгляду касаційний суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів нижчих інстанцій без змін.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з недотриманням принципу рівності сторін. На підставі наданих документів неможливо було достеменно встановити, чи надійшло до касаційного суду клопотання заявника про участь у судовому засіданні. Водночас, заявник

перебував під повним контролем держави. Подавши через адміністрацію Полтавського слідчого ізолятора клопотання, направлене за належною адресою, він виконав встановлену для ув'язнених процедуру. За таких обставин заперечення Уряду щодо його бездіяльності підлягали відхиленню. Суд також не вбачав підстав для відступу від своєї усталеної практики, відповідно до якої ненадання заявнику можливості бути присутнім на засіданнях касаційного суду та надати усні пояснення у відповідь на виступ прокурора, який брав участь у засіданні, становило порушення принципу процесуальної справедливості.

Визнання порушення саме по собі визнано достатньою справедливою сатисфакцією за будь-яку заподіяну заявнику моральну шкоду.

Ключові слова: принцип рівності сторін, принцип процесуальної справедливості, можливість бути присутнім на засіданні суду

6. Кись та Левчук проти України (*Kis and Levchuk v. Ukraine*) від 09.04.2026, заява № 910/18

У 2015 році заявники взяли участь у експерименті онлайн-журналу «Bird in Flight» для оцінки рівня

толерантності в суспільстві до одностатевих пар. Вони проходилися центром м. Київ, тримаючись

за руки, а згодом посилили рівень публічного прояву почуттів: один із заявників сів на коліна іншого на лавці, а другий тримав квіти. Невдовзі група молодих людей обступили заявників і після словесної суперечки застосувала перцевий газ та почала бити їх ногами. Охоронці, які супроводжували експеримент, негайно втрутилися. Заявники не зверталися за медичною допомогою. Експеримент записувався на відео, на якому можна було розпізнати обличчя декількох нападників.

Після поширення відео в мережі Інтернет заявники звернулися із заявою про вчинення кримінального правопорушення за ст. 161 Кримінального кодексу України (порушення принципу рівноправності громадян, поєднане з насильством). Через кілька днів поліція відкрила провадження за ст. 296 Кримінального кодексу України за фактом хуліганства, вчиненого групою осіб; у перекваліфікації правопорушення було відмовлено. Кримінальне провадження неодноразово закривалось у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення з посиланням на відсутність доказів та свідків, а також неможливість встановити осіб нападників. Провадження триває.

• **Визнано порушення ст. 8 у поєднанні зі ст. 14 Конвенції** у зв'язку з непроведенням органами державної влади ефективного розслідування нападу. Суд встановив наступні недоліки:

- 1) Постанови про закриття провадження неодноразово скасовувалися як передчасні;
- 2) Органи влади не вживали належних заходів для встановлення особи нападників. Майже через рік після повідомлення про напад вони

вперше спробували зібрати дані з базових станцій операторів мобільного зв'язку. Водночас, не вбачалось, що вони перевіряли наявність записів камер відеоспостереження, хоча подія сталася вдень на головній вулиці м. Києва, а відеозапис нападу був доступний від самого початку;

3) В той час як строк давності для будь-яких потенційних обвинувачень відповідно до законодавства у цій справі становив п'ять років, розслідування тривало вже понад десять років, що фактично підривало можливість його завершення;

4) Кваліфікація нападу як хуліганства сама по собі не перешкождала проведенню ефективного розслідування. Водночас, була незрозумілою початкова зосередженість слідства на тяжкості тілесних ушкоджень, про які заявники не стверджували, оскільки їх завдання не було обов'язковим елементом жодного з відповідних злочинів (хуліганство чи дискримінаційні діяння);

5) Для розслідування можливого мотиву упередження насамперед необхідно було встановити нападників. Однак, як зазначалось вище, органи влади не вжили для цього необхідних заходів, а первинна кваліфікація правопорушення цю не перешкождала.

Розмір сатисфакції: по 1 600 євро відшкодування моральної шкоди кожному заявнику, 2 500 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок представника другого заявника.

Ключові слова: дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації, неефективне розслідування нападу на одностатеву пару

7. Мамедов проти України (*Mamedov v. Ukraine*) від 09.04.2026, заява № 43548/18

У 2009 році заявник придбав будинок, побудований на земельній ділянці площею 500 м², виділеній первинному власнику у 1963 році. Між заявником та сусідом виникло декілька спорів щодо користування їхніми суміжними земельними ділянками. За одним із них суд зобов'язав заявника знести самочинну прибудову до будинку, одна зі стін якої була зведена на паркані сусіда.

У 2013 році заявник оскаржив рішення селищної ради та право сусіда на суміжну земельну ділянку. Він стверджував, що разом із будинком отримав право на земельну ділянку, яке зберігало дійсність відповідно до перехідних положень Земельного кодексу України 2001 року. При цьому, при оформленні сусідом його права власності у 2003

році в технічній документації було допущено помилку у вимірюваннях та розмежуванні. Зокрема, у документах зазначалося, що одна з меж земельної ділянки його сусіда була встановлена як «умовне продовження існуючих огорож та будівель».

Згідно з висновком судової будівельно-технічної експертизи 2016 року запис у земельно-шнуровій книзі підтверджував, що у 1963 році земельну ділянку було розмежовано та передано первинному власнику в користування відповідно до чинного на той час законодавства (приватної власності у радянські часи не існувало). Експерт також зазначив, що до 2003 року сусідня земельна ділянка мала площу 700 м², але у 2003

році сусід отримав право власності на земельну ділянку на 70 м² більше, причому частина доданої площі охоплювала землю під будинком заявника. При цьому, зазначалося, що спір щодо меж стосувався основного будинку, зведеного у 1985 році, а не пізніших прибудов. Проте національні суди відмовили у задоволенні позову заявника у зв'язку з тим, що: i) ані заявник, ані попередні власники не мали належно оформлених прав власності на відповідну земельну ділянку, як того вимагав Земельний кодекс України 2001 року; ii) виділення земельної ділянки сусіда та реєстрація права власності на неї у 2003 році не порушували прав заявника, оскільки він придбав будинок кілька років потому. Суди не розглянули питання про те, що межі земельної ділянки сусіда виходили за межі нерухомості заявника, і не згадали у своїх рішеннях висновок експерта 2016 року та попередні провадження.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у зв'язку з необґрунтованістю судового рішення.** Національні суди мали вирішити два основні питання. По-перше, вони мали становити, чи мав заявник право на земельну ділянку площею 500 м² та яким чином це право мало бути підтверджене. Хоча суди досить детально розглянули всі фактичні обставини та застосовне законодавство, вони не розглянули ключовий аргумент заявника, що право користування земельною ділянкою було належним чином набуто та зареєстроване первинним власником згідно з раніше чинним

законодавством і, таким чином, перейшло до нього під час придбання будинку. Суди не проаналізували, чи могла земельно-шнурова книга селищної ради слугувати належною підставою для підтвердження набуття прав на земельну ділянку та чи були такі права дійсними після набрання чинності Земельним кодексом України 2001 року. Посилання Уряду на національну практику не були релевантними, оскільки вона сформувалася вже після остаточної постанови у справі заявника та не стосувалася ситуацій, пов'язаних з такими земельно-шнуровими книгами.

- По-друге, суди не надали належної відповіді на питання, чи проходила межа земельної ділянки сусіда через будинок заявника та якої саме його частини: початкової будівлі чи зведеної пізніше прибудови, яку Уряд вважав самочинною. Суди мали з'ясувати це питання з урахуванням усіх відповідних доказів, в тому числі експертних висновків і результатів попередніх проваджень. За відсутності належного аналізу будь-які твердження стосовно власних дій заявника щодо самочинної забудови були такими, що ґрунтувались на припущеннях (спекулятивними), а питання можливого втручання у його право власності на будинок залишилось без відповіді.

Розмір сатисфакції: 1 800 євро відшкодування моральної шкоди та 250 євро відшкодування судових та інших витрат.

Ключові слова: необґрунтоване судове рішення

8. Хомань проти України (*Khoman v. Ukraine*) від 09.04.2026, заява № 12308/19

У 2015 році син заявниці, А.Х., помер у приміщенні військового підрозділу внаслідок травм, отриманих за нез'ясованих обставин. За цим фактом поліція порушила кримінальне провадження. Відповідно до висновку судово-медичної експертизи смерть А.Х. настала внаслідок травми голови, завданої тупим предметом. Під час розтину тіла запаху алкоголю виявлено не було.

Згідно з висновками службового розслідування, зробленими на підставі показань двох військовослужбовців та їхнього командира, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, син заявниці перечепився через поріг балкона та впав, вдарившись головою об підлогу балкона, внаслідок чого помер.

При цьому, заявниця отримала інформацію про можливі прояви цькування у військовій частині, а один із військовослужбовців, який проходив службу разом з її сином, повідомив, що чув, ніби

останнього ударили по голові до того, як він упав. Заявниця просила слідчого перевірити ці обставини.

Згідно висновків судово-медичної експертизи 2017 року смертельні травми були спричинені щонайменше сімома «травматичними впливами» тупого предмета, однак механізм їх виникнення встановити не вдалось. Судово-токсикологічне дослідження на наявність алкоголю не проводилося. В ході подальшого розслідування під час допиту колишній командир змінив свою версію подій та стверджував, що син заявниці перечепився і впав під час мінометного обстрілу.

Кримінальне провадження неодноразово закривалося за відсутністю складу кримінального правопорушення, однак відповідні постанови були скасовані.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування**

смерті сина заявниці. Суд вважав, що в ході розслідування були допущені настільки кричущі недоліки, що вони не могли бути виправлені в подальшому, зокрема:

1) Не було проведено огляду місця події, а також не докладено жодних зусиль для збору та збереження речових, судово-медичних чи інших доказів (зразок крові, а також шлунок і його вміст були вилучені та підготовлені для направлення до лабораторії з метою проведення судово-токсикологічного дослідження, зрештою їх було утилізовано у зв'язку з відсутністю умов для їхнього транспортування або зберігання);

2) Хоча було встановлено, що смерть А.Х. настала у приміщенні військового підрозділу, саме місцева лікарня повідомила поліцію про інцидент, а не відповідний підрозділ. При цьому, залишилось нез'ясованим, чому бригада швидкої медичної допомоги після констатації смерті вирішила доставити тіло до лікарні, а не до моргу;

4) Кримінальне провадження тричі закривалося, а відповідні постанови зрештою було скасовувано як передчасні, необґрунтовані та незаконні;

5) Національні органи майже через п'ять років дійшли висновку, що слідчий не вжив «жодних заходів з метою розкриття злочину та встановлення істини», а жодна інша версія подій, окрім версії «нещасного випадку», взагалі не розглядалася.

- При цьому, Суд відхилив аргумент Уряду про відсутність у органів влади можливості вжити відповідних заходів через ризики, пов'язані з безпековою ситуацією, оскільки він не висувався на національному рівні.

Розмір сатисфакції: 15 000 відшкодування моральної шкоди заявниці.

Ключові слова: смерть особи під час несення військової служби, неефективне розслідування смерті

9. Шкуропацький та інші проти України (*Shkuropatskyi and others v. Ukraine*) від 16.04.2026, заяви №№ 9085/24, 6025/25, 11089/25, 14768/25

Заявники скаржились на надмірну тривалість цивільних проваджень (по справі першого заявника – більше ніж 4 р. 1 міс. та 29 дн., дві інстанції; другого – 8 р. 7 міс. та 1 дн., три інстанції; третьої – 6 р. 8 міс. та 8 дн., три інстанції; четвертого – 3 р. 3 міс. та 4 дн., перша інстанція).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному

законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

- Інші скарги відхилено.

Розмір сатисфакції: 800 євро, 1 300 євро, 900 євро та 900 євро відшкодування моральної шкоди першому-шостому заявникам відповідно.

Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк

10. Грінков проти України (*Grinkov v. Ukraine*) від 16.04.2026, заява № 15485/25

- **Визнано порушення п. 1 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з незаконним триманням під вартою (відсутність правових підстав для затримання без попереднього судового рішення; недоліки у складанні протоколу про затримання, відсутність деталей щодо затримання заявника без попереднього дозволу суду).

- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з недоліками у процедурах перевірки законності тримання під вартою (ані під час провадження за ст. 206 Кримінально процесуального кодексу України, ані під час провадження щодо тримання під вартою суди належним чином не розглянули аргументи

заявника щодо незаконності та відсутності підстав для його затримання без попереднього дозволу суду).

- **Визнано порушення п. 5 ст. 5 Конвенції** з огляду на відсутність або недостатню компенсацію за незаконний арешт або тримання під вартою.

Розмір сатисфакції: 2 340 євро відшкодування моральної шкоди та 250 євро відшкодування судових та інших витрат.

Ключові слова: незаконне затримання, недоліки у протоколі про затримання, недоліки у перегляді рішення про тримання під вартою

11. Тишковець проти України ([Tyshkovets v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заява № 20661/23

• **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** щодо відсутності можливості перегляду довічного позбавлення волі з дати винесення щодо заявниці остаточного вироку до 03.03.2023 (запровадження механізму умовно-дострокового звільнення). Суд вже визнавав порушення щодо подібного питання у справах [Петухов проти України № 2](#) та [Медвідь проти України](#). У зв'язку з цим Суд повторив, що Конвенція не забороняє призначення довічного позбавлення волі особам, винних у особливо тяжких злочинах, таких як вбивство. Однак, щоб таке покарання було сумісним із ст. 3 Конвенції, воно має бути скорочуваним *de jure* та *de facto*, тобто має існувати як перспектива звільнення засудженого, так і можливість перегляду вироку. Підстави для такого перегляду мають включати оцінку того, чи існують законні підстави пенологічного характеру для подальшого тримання

засудженого під вартою. До таких цілей належать покарання, запобігання, захист суспільства та реабілітація. Баланс між ними не обов'язково є статичним і може змінюватися протягом терміну покарання так, що основне обґрунтування для позбавлення волі на початку може таким не залишатися після тривалого терміну відбування покарання. Особлива увага приділяється реабілітації, оскільки саме на ній зосереджена європейська кримінально-виконавча політика, що відображається в практиці держав-учасниць, у відповідних стандартах Ради Європи та інших міжнародних документах.

Визнання порушення саме по собі визнано достатньою справедливою сатисфакцією за будь-яку заподіяну заявниці моральну шкоду.

Ключові слова: довічне позбавлення волі, перегляд довічного позбавлення волі з чіткими строками та умовами

12. Воробйова проти України ([Vorobyova v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заява № 31683/22

Суд першої інстанції задовольнив позов заявниці про стягнення несплаченого боргу з В. за борговою запискою, виданою останнім на користь її покійного чоловіка, С.

В. подав апеляційну скаргу, стверджуючи, що оригінал боргової записки не був наданий до суду першої інстанції. У відзиві заявниця зазначила, що на засіданні 21.07.2021 вона надала оригінал документу, що підтверджувалось записом в протоколі судового засідання (стор. 57–61). Проте, 23.02.2022 апеляційний суд, розглянувши справу в порядку спрощеного позовного провадження без участі сторін, зазначив, що заявниця не подала відзив на апеляційну скаргу, скасував рішення суду першої інстанції та відхилив її позов у зв'язку з неподанням оригіналу боргової записки. Верховний

Суд відмовив у відкритті касаційного провадження.

• **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з відсутністю обґрунтування судового рішення. Апеляційний суд не розглянув аргументи, наведені заявницею у відзиві на апеляційну скаргу щодо подання оригіналу записки до суду першої інстанції. Він також не пояснив, чому відсутність оригіналу розписки мала вирішальне значення для справи, попри те, що відповідач визнав факт її підписання – факт, встановлений судом першої інстанції.

Розмір сатисфакції: 1 500 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: обов'язок розгляду доводів сторін та належного обґрунтування рішення

13. Сінько та інші проти України ([Sinko and others v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заяви №№ 1516/21, 17167/21, 44287/21

У 2011 році мати першого заявника померла через три дні після операції з видалення грижі черевної порожнини. Під час службової медичної перевірки та за результатами двох судово-медичних експертиз, проведених в межах кримінального провадження, були встановлені суттєві недоліки у проведенні передопераційного обстеження, операції та післяопераційного

догляду, що призвели до смерті пацієнтки. Справа неодноразово поверталась на дорозслідування. Зрештою суд першої інстанції, рішення якого апеляційний суд залишив без змін, визнав лікаря С. винним у неналежному виконанні професійних обов'язків, що призвело до смерті пацієнтки. Однак касаційний суд скасував вирок та направив справу на новий розгляд. Згідно висновку ще однієї

судово-медичної експертизи пацієнтка не мала особливих протипоказань до проведення операції, а прямий причинно-наслідковий зв'язок між діями лікаря та її смертю був відсутній. У зв'язку з цим лікаря С. було виправдано. Попередні експертизи суди визнали недопустимими доказами, оскільки вони були проведені тими самими експертами за участю хірурга, який входив до складу клініко-експертних комісій.

У 2015 році 79-річний батько другого заявника, який страждав на хронічні захворювання нирок та сечовивідних шляхів, після погіршення стану здоров'я був госпіталізований до районної лікарні, а згодом переведений до обласної лікарні, де йому провели невідкладну операцію. Через дві години його транспортували назад до районної лікарні, де того ж дня він помер. Заявник відмовився від розтину трупа, пов'язуючи смерть із якістю медичної допомоги та умовами транспортування. Згідно з висновками трьох судово-медичних експертиз неможливо було встановити точну причину смерті за відсутності патологоанатомічного дослідження, а протипоказань до транспортування пацієнта не було. Кримінальне провадження було закрито у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення, однак у 2023 році за рішенням слідчого судді відновлено.

У 2009 році 27-річний син третього заявника після кількох днів інтенсивної терапії помер внаслідок тяжких ускладнень гострого панкреатиту. Заявник пов'язував його смерть з проведенням процедури очищення крові без згоди пацієнта, а також помилками у діагностиці та лікуванні. Попри виявлені під час службової перевірки окремі недоліки в наданні медичної допомоги, загалом лікування було визнано належним.

Кримінальне провадження було відкрито лише у 2012 році, після набрання чинності нового Кримінального процесуального кодексу України. До цього здійснювалась дослідча перевірка. Згідно висновку експертів син заявника помер внаслідок інтоксикації та інших ускладнень панкреатиту. Бездіяльність слідчих було підтверджено наглядом відділом поліції та прокурором. При цьому, допит медичного персоналу та призначена у 2020 році додаткова судово-медична експертиза, так і не були проведені. У 2025 році кримінальне провадження було закрито за відсутністю складу кримінального правопорушення.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** в процесуальному аспекті. Кримінальні провадження на національному рівні характеризувалися різними недоліками, які підірвали здатність органів державної влади встановити обставини смерті найближчих родичів заявників, а також встановити відповідальних осіб (*ключові недоліки*: неправомірною затримка та відсутність ретельності; розслідування розкритиковано самими національними органами за недостатню ефективність; повернення справи у зв'язку з недоліками розслідування; невстановлення суттєвих фактів справи та можливих помилок; допущених під час надання медичної допомоги; відмова в порушенні та/або затримка у порушенні кримінальної справи).

Розмір сатисфакції: по 6 000 євро відшкодування *моральної шкоди* всім заявникам, по 250 євро відшкодування *судових та інших витрат* другому та третьому заявникам.

Ключові слова: медична недбалість, неефективне розслідування неналежної медичної допомоги

14. Кирик та Гончар проти України (*Kyryk and Gonchar v. Ukraine*) від 16.04.2026, заяви №№ 6200/25, 7881/25

У 2018 році чоловік *першої заявниці*, керуючи мотоциклом, зіштовхнувся з автомобілем під керуванням В. і за два тижні помер від тяжких травм. Було порушено кримінальне провадження одразу, однак статус потерпілої заявниці було надано лише через 2 місяці. Слідчі провели низку слідчих дій та допитали свідків, проте справу закрили через відсутність доказів вчинення злочину. У висновках експертів зазначалося, що В. не мав технічної можливості уникнути зіткнення. В подальшому за рішеннями суду розслідування кілька разів поновлювали. Відповідно до додаткових експертиз організація дорожнього руху на перехресті не відповідає нормативним

вимогам. Зрештою провадження було закрито, а оскарження відповідного рішення не мало успіху.

Ключові недоліки: відсутність ретельності та оперативності підірвала здатність органів державної влади встановити обставини справи; права заявниці як потерпілої не були належним чином захищені; повторні повернення справи на додаткове розслідування через недостатність вжитих слідчими заходів; розслідування розкритиковано самими національними органами за недостатню ефективність.

У 2019 році *другого заявника*, який їхав на скутері, підрізав автомобіль під керуванням П. Заявник

впав та отримав тілесні ушкодження середньої тяжкості. У 2020 році обвинувальний акт було направлено до суду, П. було визнано винним у порушенні правил дорожнього руху та засуджено до двох років громадських робіт. Проте апеляційний суд скасував вирок, оскільки обвинувальний акт було передано до суду після закінчення двомісячного строку досудового розслідування, встановленого законодавством, а слідчі органи не продовжували його у встановленому порядку.

Ключові недоліки: розслідування розкритиковано самими національними органами за недостатню ефективність.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування смерті чи дорожньо-транспортних пригод, які становили загрозу життю, до яких не були причетні представники держави.

Розмір сатисфакції: по 6 000 євро відшкодування *моральної шкоди* та по 250 євро відшкодування *судових та інших витрат* кожному із заявників.

Ключові слова: неефективне розслідування смерті чи дорожньо-транспортної пригоди без участі представників держави

15. Левченко проти України ([Levchenko v. Ukraine](#)) від 30.04.2026, заява № 58785/15

У 2014 році заявник придбав уживаний автомобіль. Згодом було встановлено, що автомобіль було продано на підставі підробленої довіреності, у зв'язку з чим розпочато кримінальне розслідування за фактом шахрайського заволодіння майном.

У 2015 році працівники поліції вилучили у заявника транспортний засіб як такий, що перебував у розшуку, та помістили його на штраф майданчик. Через місяць слідчий звернувся до суду з клопотанням про накладення арешту на автомобіль, яке суд задовольнив без повідомлення заявника. Попри неодноразове оскарження арешту, у 2016 році суд постановив передати заявнику автомобіль на зберігання із заборобою його відчуження, а у 2019 році повністю скасував арешт. Зрештою кримінальне провадження було закрито через неможливість встановити осіб, причетних до злочину.

- **Визнано порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.** Вилучення у заявника автомобіля

становило втручання у його право мирне володіння майном, яке переслідувало легітимну мету забезпечення належного здійснення правосуддя. Проте втручання тривало понад 4 роки та 5 місяців: протягом першого періоду (1 рік та 6 місяців) його автомобіль утримувався на поліцейському штрафмайданчику, протягом другого періоду (2 роки та 11 місяців) заявник міг ним користуватися, але не розпоряджатися. В цей час транспортний засіб знецінювався та втрачав ринкову вартість, тоді як розслідування близько трьох років фактично не просувалося. Відповідно, Суд дійшов висновку, що втручання у право заявника на мирне володіння майном не було пропорційним.

Розмір сатисфакції: 3 000 євро відшкодування *моральної шкоди* та 2 348 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: право на мирне володіння майном, вилучення автомобіля в рамках кримінального провадження щодо третіх осіб

16. Складенко проти України ([Sklyarenko v. Ukraine](#)) від 30.04.2026, заява № 18277/18

Заявник працював молодшим тюремним наглядачем у Київському слідчому ізоляторі. За твердженнями заявника, 01.01.2017 на нього напав ув'язнений. Зокрема, коли він відкривав двері камер, кілька ув'язнених вдарили його по голові та катували залізним прутом. Після нападу йому не було надано необхідної медичної допомоги ані колегами, ані лікарями швидкої допомоги.

За версією Уряду коли заявник виводив ув'язнених на прогулянку, двоє відкрили кілька дверей камер. З однієї із них вийшов П. та двічі вдарив його по голові. Бригада швидкої допомоги доставила заявника до лікарні, де було встановлено, що він перебував у стані сильного

алкогольного сп'яніння (1 грам алкоголю на літр крові) і мав закриту черепно-мозкову травму. Через певний період його прооперували.

Під час службового розслідування П. зізнався, що вдарив заявника. Водночас було встановлено порушення службових інструкцій з боку заявника та інших працівників слідчого ізолятора, до яких начальник установи застосував дисциплінарні санкції.

Крім того, поліція відкрила кримінальне провадження. Під час допиту П. знову підтвердив, що вдарив заявника. Станом на 2024 рік розслідування все ще тривало.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** в процесуальному аспекті у зв'язку з непроведенням органами влади ефективного розслідування. Хоча розслідування було розпочато наступного дня після інциденту, воно все ще було не завершено (більше 8 років). У 2017 та 2018 роках слідчі органи допитали заявника, П. та свідків, оглянули місце події та провели судово-медичні експертизи. Проте обвинувачення не було висунуто. Значна частина подальших дій зводилася до спроб встановити місце перебування осіб, яких уже допитували раніше, або повторних допитів свідків та кількох осіб, які не мали жодного

уявлення про події. Хоча заявник своєю поведінкою певною мірою сприяв затягуванню провадження, Суд зазначив, що на відповідний період слідчі органи вже мали його первинні показання, зізнання одного з ув'язнених та свідчення очевидців. За таких обставин основна відповідальність за надмірну тривалість та неефективність розслідування покладалася на державні органи.

Заявник не подавав вимоги щодо справедливої сатисфакції.

Ключові слова: ефективне розслідування тілесних ушкоджень

17. Шукурджієв та Кузьмін проти Росії та України (*Shukurdzhyev and Kuzmin v. Russia and Ukraine*) від 05.05.2026, заяви №№ 45911/15, 45913/15

У березні 2015 року другий заявник отримав дозвіл російської влади на проведення демонстрації в м. Сімферополь з нагоди річниці від дня народження Тараса Шевченка. Під час заходу учасники використовували українську та кримськотатарську символіку. Після демонстрації заявників затримали та притягнули до адміністративної відповідальності за участь у несанкціонованій демонстрації. Зазначалося, що оскільки вони використовували прапори «Крим – це Україна», вони змінили мету заходу, на проведення якого дозвіл не надавався.

Наступного дня після затримання органи влади України відкрили кримінальне провадження щодо незаконного перешкоджання проведенню мирного зібрання. Було встановлено осіб, причетних до переслідування заявників, однак проведення слідчих дій було неможливим через окупацію півострова. Розслідування триває.

Заявники виїхали на материкову частину України у 2016 та 2017 роках відповідно.

- **Визнано порушення Російською Федерацією ст. 11 Конвенції.** Оскаржувані заходи російських органів влади ґрунтувалися на законодавстві Російської Федерації. Однак, поширюючи дію своїх законів на півострів Крим, Російська Федерація порушила Конвенцію, як її тлумачать у світлі міжнародного гуманітарного права. Отже, російське законодавство не може вважатися «законом» у значенні Конвенції, а будь-яка заснована на ньому адміністративна практика – «законною» або такою, що здійснювалася «згідно із законом». Суд уже встановлював існування адміністративної практики російських органів влади у Криму, спрямованої на заборону мирних зібрань та висловлення підтримки Україні, а також залякування та свавільне

переслідування їх організаторів і учасників. Оскільки заявники публічно висловили підтримку Україні та підтвердили, що Крим є її невід'ємною частиною, вжиті проти них заходи, стали частиною ширшої практики, спрямованої на залякування місцевого населення та придушення проукраїнських висловлювань.

- **Відхилено як явно необґрунтовану скаргу заявників проти України за ст. 11 Конвенції.** Позитивні зобов'язання держави за ст. 11 Конвенції насамперед полягають у вжитті розумних та належних заходів для забезпечення мирного проведення зібрань та захисту безпеки всіх громадян. При цьому, за певних обставин ст. 11 Конвенції також може покладати на державу процесуальне зобов'язання провести ефективне розслідування, зокрема, у випадках вчинення насильницьких дій, що вплинули на реалізацію права на мирні зібрання. Жодних актів насильства у зв'язку з демонстрацією відносно заявників вчинено не було. Крім того, з огляду на відсутність ефективного контролю над Кримом та неможливість проведення там слідчих дій (зокрема допиту свідків), Суд не вбачав підстав вважати, що Україна не вжила заходів, які обґрунтовано перебували в межах її повноважень, або не виконала своїх обмежених позитивних зобов'язань.

Розмір сатисфакції: по 7 500 євро відшкодування моральної шкоди кожному заявнику та 3 000 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок їх представників, які підлягають сплаті Російською Федерацією.

Ключові слова: право на мирне зібрання, застосування російського законодавства та адміністративної практики на окупованій території, позитивні зобов'язання.

18. Усатюк проти України ([Usatyuk v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заява № 1902/25

• **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку із надмірною тривалістю тримання під вартою (1 р. 5 міс. та 17 дн.; ключові недоліки: недостатня обґрунтованість та повторюваність аргументації, яку наводили суди у ході розгляду справи; відсутність аналізу можливості застосування інших запобіжних заходів для забезпечення явки на судові засідання; недостатньо ретельне здійснення провадження, що призвело до надмірної тривалості тримання під вартою; відсутність оцінки індивідуальної ситуації заявника щодо зменшення ризиків змови або втечі).

• **Визнано порушення п. 5 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з відсутністю в національній правовій системі ефективного права на компенсацію за порушення п. 3 ст. 5 Конвенції.

• Інші скарги відхилено.

Розмір сатисфакції: 1 000 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* та 250 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: тривалість тримання під вартою, розумний строк

19. Ковалевський проти України ([Kovalevskyy v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заява № 712/25

• **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю перегляду судом рішення про тримання під вартою (апеляційну скаргу заявника розглянуто через 85 днів з дати подання).

Розмір сатисфакції: 500 євро відшкодування *моральної шкоди* та 250 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: недоліки у перегляді рішення про тримання під вартою, тривалість перегляду рішення про тримання під вартою

20. Ожог та інші проти України ([Ozhog and others v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заяви №№ 50418/22, 8500/24, 36671/24, 14269/25, 14273/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Дніпровській установі виконання покарань, Житомирській установі виконання покарань № 8, Криворізькій установі виконання покарань № 3 та Харківському слідчому ізоляторі (пліснява та бруд в камері, відсутність доступу до свіжого повітря, пасивне куріння, відсутність або недостатність природного освітлення, відсутність або обмежений доступ до гарячої води, відсутність або обмежений доступ до душу, відсутність або низька якість постільної білизни, відсутність або недостатність фізичних вправ на свіжому повітрі, переповненість тощо), а також інших порушень Конвенції.

• **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного

засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).

• **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження по справі першого заявника (6 р. та 13 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

• Інші скарги відхилено.

Розмір сатисфакції: 9 800 євро, 1 500 євро, 7 500 євро, 4 100 євро та 6 400 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому-п'ятому заявникам відповідно.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження

21. Шайкін та інші проти України ([Shaykin and others v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заяви №№ 1820/25, 11670/25, 13922/25, 14252/25, 14270/25, 14418/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Київському слідчому ізоляторі (переповненість,

відсутність доступу до свіжого повітря, пасивне куріння, відсутність або недостатність природного освітлення, відсутність або обмежений доступ до

гарячої води, відсутність або обмежений доступ до душу, відсутність засобів гігієни, відсутність або низька якість постільної білизни, відсутність або недостатність фізичних вправ на свіжому повітрі тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).
- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю перегляду судом рішень про тримання під вартою у справі п'ятого заявника (апеляційні скарги заявника розглянуто через 1 міс. та 7 дн., 2 міс. та 10 дн., 2 міс. та 21 дн., 11 міс. та 23 дн.).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження по справі шостої заявниці (більше ніж 7 р. 10 міс. та 28 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

- Інші скарги відхилено.

Розмір сатисфакції: 4 700 євро, 4 900 євро, 4 000 євро, 5 200 євро, 5 400 євро та 7 700 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому-шостій заявникам відповідно, 250 євро відшкодування *судових та інших витрат* п'ятому заявнику.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість перегляду рішень про тримання під вартою

22. Летуча проти України (*Letucha v. Ukraine*) від 28.05.2026, заява № 8973/25

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку із відмовою у доступі до апеляційного суду. У справі про адміністративне правопорушення під час судового засідання 21.10.2024 суд першої інстанції проголосив вступну та резолютивну частину рішення, тоді як доступ до повного тексту, як стверджувала заявниця, вона отримала лише 04.11.2024. Проте, апеляційний суд повернув її апеляційну скаргу від 04.11.2024 як подану після

встановленого строку, зазначивши, що його відлік 10-ти днів розпочався з дня проголошення рішення суду першої інстанції.

Розмір сатисфакції: 1 500 євро відшкодування *моральної шкоди* та 250 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: доступ до суду, повний текст рішення

23. Аврамич проти України (*Avramych v. Ukraine*) від 28.05.2026, заява № 51682/17

У 2017 році заявник прибув до міського суду з метою ознайомитися з матеріалами справи. Після відмови він викрикував нецензурні слова, грюкав дверима та перешкоджав проведенню судових засідань. О 16:00 того дня поліція склала відносно нього протокол про адміністративне правопорушення за фактом дрібного хуліганства, а близько 19:00 суд визнав заявника винним та призначив йому покарання у вигляді шести діб адміністративного арешту (з негайним виконанням). Подальше оскарження рішення не мало успіху.

- **Визнано порушення п. 1 та 3 (b) ст. 6 Конвенції.** Проміжок часу між складанням протоколу про адміністративне правопорушення та розглядом справи склав лише кілька годин. За таких

обставин, навіть якщо справа не була складною, заявник не мав достатньо часу для належного ознайомлення з обвинуваченням та доказами, належним чином їх дослідити та підготувати захист. Подальше апеляційне провадження не могло виправити ситуацію, оскільки заявник на момент розгляду справи апеляційним судом вже відбув покарання (див. також. рішення у справах [Корнєв та Карпенко проти України](#), [Вєренцов проти України](#), [Михайлова проти України](#)).

Визнання порушення саме по собі визнано достатньою справедливою сатисфакцією за будь-яку заподіяну заявнику моральну шкоду.

Ключові слова: право на захист, належний час для підготовки, адміністративний арешт

24. Фомічов та ТОВ «Аланд Груп» проти України (*Fomichov and Aland Group, TOV v. Ukraine*) від 28.05.2026, заяви №№ 57804/17, 31516/19

У 2017 році районний суд у справі *першого заявника* про перерахунок пенсії відмовив без наведення конкретних підстав у задоволенні його клопотання про звільнення від сплати судового збору (близько 22 євро). На підтвердження скрутного фінансового становища заявник надав довідку про розмір його єдиного доходу, пенсії (близько 51 євро). Апеляційний адміністративний суд також відхилив аналогічне клопотання заявника, оскільки воно не містило нових підстав для звільнення від сплати судового збору. Касаційний суд відмовив у відкритті провадження.

У 2014 році *другий заявник-компанія* оскаржила до адміністративних судів рішення державних виконавців про накладення арешту на посіви пшениці. За вказівкою апеляційного адміністративного суду вона в подальшому звернулась до загальних судів, а у 2018 році за вказівкою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ – до господарських судів. Тим часом державні виконавці продали урожай. Остаточним рішенням Верховний Суд відхилив позов компанії, оскільки

(i) на момент звернення до господарських судів у 2018 році (повторне звернення) спірне майно вже було продано; (ii) компанія не оскаржила накладення арешту на врожай у рамках господарського провадження до його реалізації; та (iii) компанія помилково подала свої позови спочатку до адміністративних, а потім до судів загальної юрисдикції.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з обмеженнями у доступі до суду (ключові проблеми: відсутність узгодженості між різними судами щодо підсудності справи; непомірно висока ставка судового збору у провадженні та/або ненадання правової допомоги).

Розмір сатисфакції: по 1 500 євро відшкодування *моральної шкоди* кожному заявнику, 250 євро відшкодування *судових та інших витрат* першому заявнику.

Ключові слова: доступ до суду, непомірно висока ставка судового збору, відсутність узгодженості між різними судами щодо підсудності справи

25. Бузина проти України (*Buzyna v. Ukraine*) від 28.05.2026, заява № 59562/17

У 2015 році чоловіка заявниці, відомого журналіста та письменника, якого вважали прихильником проросійських поглядів, було застрелено біля власного будинку. Після масштабних слідчих дій слідчі органи затримали М., офіцера добровольчого батальйону, який входив до ГУМБС України в м. Київ та члена націоналістичної політичної партії, та П., члена іншої націоналістичної політичної партії. За версією обвинувачення на початку 2015 року вони вступили в змову з іншими невстановленими особами з метою вбивства потерпілого, незаконно придбали вогнепальну зброю (револьвер «Наган» зразка 1895 року), а також купили імпортований автомобіль, який використовували для стеження за ним до дня вбивства.

У 2017 році обвинувальний акт було направлено до суду. Кримінальне провадження триває.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у процесуальному аспекті у зв'язку з неефективністю кримінального провадження. Досудове розслідування було розпочато швидко та включало значну кількість складних слідчих дій, за результатами яких двом особам висунули обвинувачення. Водночас, Суд встановив

низку упущень та недоліків у кримінальному провадженні:

1) останні судові засідання відкладалися у зв'язку з мобілізацією обвинувачених до Збройних Сил України. Відповідна ситуація вимагала впровадження гарантій для належного дотримання прав інших учасників провадження. При цьому, провадження значно затягнулося ще до початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України: справа вже чотири роки і три місяці перебувала на розгляді суду першої інстанції;

2) Уряд не спростував твердження заявниці, що органам влади знадобилося щонайменше п'ять років для перевірки конкретних тверджень про перебування обвинуваченого М. під таємним спостереженням міліції на час відповідних подій. Суд наголосив, що для органів влади було життєво важливим перевірити цю зачіпку, навіть якщо вона зрештою могла виявитися необґрунтованою.

3) Розслідування не було ретельним також стосовно доказів потенційної причетності до вбивства додаткових третіх осіб (У 2016 році представник заявниці звертався до прокуратури

з клопотанням розслідувати інформацію, що містилася в дописі у мережі «Фейсбук», опублікованому паном В. У короткому дописі у загальних формулюваннях йшлося про призначення незазначеного колишнього керівника управління розвідки на посаду в Адміністрації Президента України, який, як ствержувалося, був агентом американських спецслужб, а «його підлеглі» контролювали торгівлю наркотиками спільно з Федеральною службою безпеки Російської Федерації, розстріляли мобільну групу Служби безпеки України, «вбили письменника Бузину»).

- **Не встановлено порушення ст. 2 Конвенції у матеріальному аспекті.** Суд не вбачав підстав для покладення на державу відповідальності за вбивство через те, що М. був військовослужбовцем. Не було ознак, що злочин був пов'язаний із його службовим статусом, повноваженнями чи участю у спеціальній операції; службова зброя або спорядження не використовувалися. Оскаржувані діяння становили настільки кричуще зловживання та були настільки далекими від офіційного статусу правопорушників, що їхня серйозна злочинна поведінка не могла тягнути за собою міжнародну відповідальність держави в матеріальному аспекті.

Щодо позитивного зобов'язання держави захищати життя особи Суд зазначив, що заявниця не надала доказів стверджуваних публічних заяв потерпілого про погрози на його адресу або детальну інформацію про їхній точний зміст (зокрема, щодо вказаного нею виступу в шоу В.Соловйова на російському телебаченні та в інтерв'ю виданню «Российская газета»). У будь-якому разі, не вбачалося, що відповідні виступи в медіа були достатніми, аби органи державної влади України могли дізнатися про існування конкретної небезпеки для нього на той момент. Стосовно розміщення даних потерпілого та його адреси на вебсайті «Миротворець», були відсутні докази участі України у функціонуванні цього ресурсу або контролю над ним. Сам факт публікації на ресурсі, на якому розміщено інформацію про тисячі осіб, не міг тлумачитися як ознака того, що органи влади знали або повинні були знати про особливу небезпеку для потерпілого. Крім того, відповідно до матеріалів обвинувачення на дату публікації змова з метою вбивства потерпілого вже була в розробці, а його адреса була відома обвинуваченим.

Розмір сатисфакції: 12 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: неефективне кримінальне провадження, позитивні та негативні зобов'язання у справі за фактом вбивства, вчиненого військовослужбовцем у якості приватної особи

26. Коваленко проти України (*Kovalenko v. Ukraine*) від 28.05.2026, заява № 21425/18

За версією заявника, у 2008 році біля його будинку на нього та його друзів напала група молодих чоловіків, які святкували день народження в одній із квартир. Двоє з нападників, М.Б. та К., були слідчими. Один із них ударив заявника по голові розсувною металевою палицею, після чого останній спробував захиститися за допомогою кишенькового ножа. Заявник отримав різні травми, в тому числі травму голови. М.Б. та К. викликали патрульний наряд та надали вказівку затримати заявника та його друга. У відділку заявника змусили підписати заяву про те, що він та його друг розпочали бійку з хуліганських мотивів.

За версією Уряду бійку розпочали заявник та його друг. Заявник скористався складаним ножом та завдав ножових поранень працівникам міліції М.Б. та Б.Є., а також тілесних ушкоджень О.Б. Після прибуття патрульних заявника та його друга затримали та доставили до відділку. За твердженням Уряду, завдані працівникам міліції тілесні ушкодження були зафіксовані у висновках

судово-медичних експертиз, тоді як заявник отримав лише легкі тілесні ушкодження та не звертався за медичною допомогою.

Пізніше у лікарнях, до яких звернувся заявник, йому діагностували тяжку травму голови (перелом кістки). Проте висновки судово-медичних експертиз щодо характеру та тяжкості його травм були суперечливими.

Протягом 2008-2011 років прокуратура низку разів відмовляла у відкритті кримінального провадження за скаргами заявника на жорстоке поводження. Відповідні постанови скасовувалися як незаконні або передчасні. Кримінальне провадження було відкрито за рішенням суду лише у 2014 році. Надалі його неодноразово закривали за браком доказів.

- В першу чергу Суд встановив, що працівники міліції, хоча й перебували поза службою, діяли принаймні частково в межах своїх службових повноважень та у спосіб, який став можливим завдяки їхньому службовому статусу. Зокрема,

- вони показували службові посвідчення свідкам та перехожим, а після прибуття на місце події також патрульним, яких привітали рукоштованням та надали вказівки, кого саме необхідно затримати. Крім того, один із відповідних працівників міліції, Б.М., свідчив, що він та інші особи утримували заявника та його друга до прибуття патрульних, тобто вчиняли дії, які належать до сфери примусових повноважень правоохоронних органів. Патрульні, в свою чергу, не ставили під сумнів повноваження цих працівників міліції та діяли відповідно до їхніх вказівок. Відповідний факт підтверджувався рішенням прокурора про скасування відмови у порушенні кримінального провадження та надання вказівок слідчим органам з'ясувати як саме патрульні встановили, хто підлягав затриманню. За таких обставин відповідальність за дії працівників міліції покладалася на державу.
- Водночас, розслідування мало численні суттєві недоліки. Зокрема, хоча кримінальне провадження проти заявника було порушено наступного дня після події, впродовж перших чотирьох років прокуратура 14 разів відмовляла у порушенні кримінального провадження за скаргами самого заявника на жорстоке поводження з боку працівників міліції.
  - У 2013 році, після ухвалення судом рішення про внесення відомостей до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань, прокуратура не виконувала його протягом п'яти місяців, посилаючись на неотримання рішення, хоча суд підтвердив його своєчасне направлення.
  - У 2014 році розслідування зрештою доручили відділку міліції, в якому працювали особи, причетні, за твердженням заявника, до жорстокого поводження з ним. Отже, розслідування не супроводжувалося гарантіями незалежності та неупередженості.
  - Твердження заявника про побиття кийком не були належно перевірені. Висновок експерта (проти якого пізніше було відкрито кримінальне провадження) про відсутність відповідних травм суперечив медичним документам і показанням свідків, а вказівки прокурора щодо з'ясування обставин застосування кийка, очевидно, виконані не були.
  - Лише у 2015 році заявнику було надано статус потерпілого та допитано. Після цього не проводилися жодні суттєві слідчі заходи (окрім, об'єднання провадження із провадженнями проти міліціонерів, а згодом закриття справи за браком доказів).
  - За таких обставин не вбачалось, що слідчі органи зробили серйозну спробу з'ясувати, що сталося, або що вони спиралися на обґрунтовані чи належні висновки для закриття розслідування.
  - Крім того, додаткові перешкоди для ефективного розслідування створила втрата медичної картки заявника під час передачі з бюро судово-медичної експертизи до прокуратури, а також матеріалів окремого кримінального провадження щодо незаконного затримання та переслідування заявника.
  - Водночас, слідчі органи не змогли встановити мотив бійки, оскільки свідки та потерпілі надали прямо протилежні версії її перебігу. Водночас вони спиралася на показання працівників міліції, які перебували поза службою, та учасників вечірки, але не взяли до уваги показання заявника, його друга, та інших свідків, а також свідчення однієї із гостей вечірки про те, що причиною бійки ймовірно стала затримка заявника біля автомобіля працівників міліції.
  - Також не було надано обґрунтованих пояснень, чому, крім заявника, його друга та працівнику міліції М.Б., жодному іншому учаснику бійки не провели тест на вміст алкоголю в крові, хоча на момент події вечірка тривала вже близько п'яти годин.
  - Наостанок, Уряд не надав документів щодо заподіяння працівникам міліції тілесних ушкоджень. Натомість, численні показання свідків в матеріалах справи вказували, що вказані працівники побили заявника, а один із них ударив його металевою палицею.
  - З огляду на вказане Суд визнав доведеним, що дії працівників міліції, які спричинили заявнику серйозні травми, не становили законного застосування сили, яке було строго необхідним за обставин справи. При цьому, держава не провела ефективного розслідування скарг заявника щодо завдання йому тілесних ушкоджень.
  - Отже, **мало місце порушення ст. 3 Конвенції** у матеріальному та процесуальному аспектах.
- Розмір сатисфакції: 8 000 євро відшкодування *моральної шкоди* заявнику та 3 000 євро відшкодування *судових та інших витрат* на рахунок представника заявника.
- Ключові слова: жорстоке поводження, неефективне розслідування жорстокого поводження щодо заявника з боку працівників міліції поза службою

27. Варва проти України (*Varva v. Ukraine*) від 11.06.2026, заява № 24427/15

За версією заявника, 16.11.2014 його затримали працівники Служби безпеки України та піддали жорстокому поводженню, а 18.11.2014 змусили підписати необхідні документи. Його підозрювали у причетності до організації «Харківські партизани», діяльність якої була спрямована на дестабілізацію ситуації у Харківській області. За версією Уряду, заявника затримали лише 18.11.2014 під час вчинення кримінального правопорушення. При поміщенні до Харківського слідчого ізолятора тимчасового утримання, а згодом до Харківського слідчого ізолятора адміністрація установ зафіксувала численні гематоми та рани на тілі заявника, в тому числі на зап'ястях, про що поінформувала прокуратуру.

Під час допиту заявник визнав, що пройшов в Російській Федерації військову підготовку з поводження зі зброєю та вибухівкою, а також цікавився можливістю отримати винагороду від певних осіб за антидержавну діяльність, однак не мав можливості детальніше дослідити таке питання.

Суд обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою без можливості застосування альтернативних заходів через підозру у терористичному злочині. У грудні 2014 року кримінальне провадження закрили за браком доказів, а наступного дня його передали представникам «ДНР» у межах обміну полоненими. За твердженням заявника, згоди на участь в обміні він не давав.

У січні 2015 року рішення про закриття кримінального провадження скасували, а заявника оголосили в розшук. Після повернення в Україну він погодився співпрацювати зі слідством у викритті терористичної групи, у зв'язку з чим суд звільнив його від кримінальної відповідальності.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції в процесуальному аспекті.** Адміністрація двох установи тримання під вартою повідомила про виявлені після затримання травми у заявника. Проте органи прокуратури не внесли відомості до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань у цьому зв'язку. Згідно законодавства без цього проведення слідчих дій було неможливим. За таких обставин, на думку Суду, було незрозумілим твердження прокурора про те, що інформація про травми «не підтвердилася під час досудового розслідування».
- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції в матеріальному аспекті.** На момент прибуття до

Харківського слідчого ізолятора 18.11.2014 у заявника були зафіксовані кілька гематом та ран. Єдиним можливим поясненням походження цих травм, окрім тверджень заявника про жорстоке поводження з боку співробітників Служби безпеки України, була його заява про те, що він отримав їх під час бійки з невідомою особою 16.11.2014, як працівники ізолятора повідомили, він їм сказав. Однак, характер деяких травм, зокрема ран на зап'ястях, явно не узгоджувався з цією версією та свідчив про застосування наручників. Оскільки держава не надала жодного пояснення походження цих травм, вона несла відповідальність за них.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання у Харківському слідчому ізоляторі.
- **Визнано порушення п. 1 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з незадокументованим затриманням заявника у період 16-18.11.2014. Твердження заявника щодо незадокументованого затримання було тісно пов'язано із встановленим порушенням за ст. 3 Конвенції щодо жорстокого поводження, а аргумент щодо виявлення його мобільних телефонів у приміщеннях Служби безпеки України не був спростований.
- **Визнано порушення п. 1 ст. 5 Конвенції** у зв'язку із незаконним затриманням заявника у період 16-18.11.2014 без судового дозволу. Не надано пояснень, як могла застосовуватися підстава для затримання без судового дозволу під час вчинення кримінального правопорушення, коли заявника затримали під час прямування до автостоянки, ні у нього самого, ні в його автомобілі чи помешканні не було виявлено зброї чи вибухівки, а також не було підозр його безпосередньої причетності до підготовки чи здійснення конкретних терористичних актів.
- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції у зв'язку з необґрунтованістю тримання заявника під вартою.** Ризик переховування заявника оцінювався виключно з огляду на суворість можливого покарання, а можливість застосування альтернативних запобіжних заходів суди не розглядали.
- **Відхилено як неприйнятну скаргу заявника за ст. 3 Конвенції** щодо передачі його в рамках обміну полоненими у грудні 2014 року, оскільки він не вжив всіх заходів, яких можна було від нього розумно очікувати для вичерпання національних засобів юридичного захисту. Дружина заявника, яка знала про обмін та була

присутньою у Харківському слідчому ізоляторі в день його проведення, не повідомляла органи влади про стверджуване примусове вивезення заявника і порушила це питання лише через два роки, хоча регулярно підтримувала з ним зв'язок. Сам заявник також не повідомив про примусову передачу ні відповідальним правоохоронним органам, ні спостерігачам ОБСЄ під час обміну. Після звільнення він тривалий час проживав в Російській Федерації та передавав членам сім'ї документи для звернення до Суду, а, отже, міг

через них або адвокатів ініціювати відповідне провадження на підконтрольній Уряду території України.

Розмір сатисфакції: 16 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: незадокументоване затримання, жорстоке поводження, тримання під вартою без можливості застосування альтернативних запобіжних засобів, обмін полоненими

28. Куліш та інші проти України (*Kulish and others v. Ukraine*) від 11.06.2026, заяви №№ 38243/15, 8844/22, 45988/22, 10629/24

У 2013 році дружину першого заявника госпіталізували до відділення невідкладної допомоги з підозрою на інфаркт міокарда. Наступного дня вона померла від набряку легенів. Заявник поінформував лікарів про тяжкі алергічні реакції дружини на певні лікарські засоби. Було відкрито кримінальне провадження за підозрою у медичній недбалості. Лікарня тривалий час не надавала слідчому медичну документацію, а після ухвалення відповідного рішення суду повідомила про знищення гістологічних зразків. Судові експерти не виявили доказів неналежної медичної допомоги, однак через відсутність цих зразків не могли провести повну оцінку. На підставі експертного висновку слідчий закрив кримінальне провадження за браком доказів. Однак, у 2019 році суд скасував відповідну постанову, зазначивши про відсутність в матеріалах справи доказів офіційного підтвердження знищення зразків. Заходів для поновлення розслідування вжито не було.

Ключові недоліки: спосіб, у який проводилися кримінальне розслідування та слідство, порушив принцип ретельного з'ясування обставин справи; повернення справи на новий розгляд через недоліки у розслідуванні; надмірні затримки та відсутність належної ретельності.

У 2018 році у батька другого заявника лікарі діагностували рак з метастазами в печінку. Впродовж двох наступних років лікарі здійснили хірургічне втручання та застосовували хіміотерапію, однак було прийнято рішення про припинення лікування у зв'язку з прогресуванням хвороби. За скаргою заявника щодо занадто пізнього виявлення хвороби та надання неналежної медичної допомоги було відкрито кримінальне провадження. На початковому етапі розслідування батька заявника допитали, але згодом він помер. Згідно кількох експертних висновків недоліків в

діях лікарів виявлено не було. Пізніше з огляду на бездіяльність та невиконання вказівок прокурора слідчого було замінено. Після проведення у 2024 році чергової експертизи, слідчий закрив кримінальне провадження через брак доказів. Суд скасував відповідну постанову.

Ключові недоліки: невинуватена затримка та відсутність належної ретельності; національні органи самі розкритикували розслідування через його неефективність.

У 2017 році пологи третьої заявниці були ускладнені слабкими переймами. Її чоловік та подруга, які були присутніми на пологах, зазначали, що лікарі застосували прийом Крістеллера (ручне натискання на дно матки). Дитина народилася у критичному стані та після шести тижнів в реанімації померла від пневмонії через відсутність ковтального рефлексу. Заявниця стверджувала, що критичний стан дитини був спричинений пологовою травмою, завданою забороненим прийомом. Було відкрито кримінальне провадження. Дві експертизи визнали медичну допомогу такою, що відповідала стандартам, однак не оцінили свідчення про застосування прийому Крістеллера. Прокуратура визнала розслідування неефективним. Лікарів вперше допитали лише у 2024-2025 роках, після закінчення строку притягнення до кримінальної відповідальності. При цьому, вони не змогли пригадати події семирічної давності.

Ключові недоліки: неспроможність встановити істотні факти справи та можливі помилки у наданні медичної допомоги; вплив затримки на притягнення до відповідальності винних осіб; надмірні затримки та відсутність належної ретельності; національні органи самі розкритикували розслідування через його неефективність.

У 2007 році син четвертого заявника отримав тяжкі тілесні ушкодження внаслідок дорожньо-

транспортної пригоди, а наступної ночі помер в лікарні. Під час медичної наради в лікарні були виявлені численні недоліки в його лікуванні, у зв'язку з чим шістьом лікарям були оголошені догани. В ході кримінального провадження слідчі провели низку слідчих дій та призначили кілька судово-медичних експертиз, якими підтверджувались недоліки в наданні медичної допомоги, за відсутності яких смерті потерпілого можна було б запобігти. У 2022 році суд за клопотанням прокуратури закрити провадження у зв'язку із закінченням строку притягнення до кримінальної відповідальності. Оскарження було безуспішним.

Ключові недоліки: надмірні затримки та відсутність належної ретельності; національні органи самі розкритикували розслідування через його неефективність.

- **Визнано порушення ст. 2 Конвенції** у зв'язку з неефективністю проваджень щодо смерті родичів заявників внаслідок стверджуваної медичної недбалості.

Розмір сатисфакції: по 6 000 євро відшкодування моральної шкоди всім заявникам, по 250 євро відшкодування судових та інших витрат першому, другому та четвертому заявникам.

Ключові слова: неефективність розслідування, медична недбалість

29. Тамакулова та інші проти України (*Tamakulova and others v. Ukraine*) від 11.06.2026, заява №№ 20890/16, 19185/25, 29242/25, 30675/25, 32185/25

Заявники скаржились на надмірну тривалість цивільних проваджень (по справі першої заявниці – 8 р. 2 міс. та 21 д., чотири інстанції; другого – 8 р. 5 міс. та 28 дн., перша інстанція, більше ніж 5 р. 3 міс. та 26 дн., дві інстанції, більше ніж 5 р. 1 міс. та 17 дн., дві інстанції; третього – більше ніж 4 р. 6 міс. та 25 дн., дві інстанції; четвертого – 6 р. 9 міс. та 8 дн., три інстанції; п'ятого – 8 р. та 3 міс., три інстанції).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних

проваджень та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 500 євро, 3 000 євро, 1 200 євро, 900 євро та 1 200 євро відшкодування моральної шкоди першій-п'ятому заявникам відповідно.

Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк

30. Кобилянський проти України (*Kobylyansky v. Ukraine*) від 11.06.2026, заява № 64361/17

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження (10 р. 10 міс. та 15 дн., перша інстанція) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю зобов'язання про невиїзд (10 р. 10 міс. та 15 дн.).

Заявник не подавав вимоги щодо справедливої сатисфакції.

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, зобов'язання про невиїзд, розумний строк

31. Шинковська та інші проти України (*Shynkovska and others v. Ukraine*) від 11.06.2026, заяви №№ 12002/23, 15032/23, 17280/23, 18601/23

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** щодо відсутності можливості перегляду довічного позбавлення волі з дати винесення щодо заявників остаточних вироків до 03.03.2023 (запровадження механізму умовно-дострокового звільнення). Суд вже визнавав порушення щодо подібного питання у справах *Петухов проти України № 2* та *Медвідь проти України*.

Визнання порушення саме по собі визнано достатньою справедливою сатисфакцією за будь-яку заподіяну заявникам моральну шкоду.

Ключові слова: довічне позбавлення волі, механізм перегляду довічного позбавлення волі з чіткими строками та умовами

32. Бяльський проти України (*Byalsky v. Ukraine*) від 11.06.2026, заява № 5379/25

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежною медичною допомогою під час тримання під вартою (захворювання: глибокий карієс; *ключові недоліки*: відсутність/затримка консультації у фахівця та лікування).
- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування (більше ніж 2 р. 4 міс. та 13 дн.; *ключові недоліки*: нестійкість підстав, наведених судом).
- **Визнано порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з недоліками провадження щодо

перегляду законності тримання під вартою (відсутність оперативності судового перегляду тримання під вартою – апеляційну скаргу заявника було розглянуто із затримкою близько 8 міс.).

Розмір сатисфакції: 9 750 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* та 250 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: неналежна медична допомога під час тримання під вартою, тривалість тримання під вартою, тривалість перегляду рішення про тримання під вартою

33. О.А.Дж. проти України (*O.A.G. v. Ukraine*) від 18.06.2026, заява № 21480/16

У 2015 році заявницю, директорку місцевої радіостанції в м. Одеса, затримали за підозрою у посяганні на територіальну цілісність України та розпалюванні національної ворожнечі (зокрема, спробі за участю осіб з Російської Федерації створити сепаратистський рух, спрямований на проголошення незалежної «Бессарабії»). Суд обрав їй запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який неодноразово продовжувався. Через кілька місяців перебування у слідчому ізоляторі вона звернулась за медичною допомогою у зв'язку із затримкою. Вона була вагітною близько два місяці. Перебіг вагітності був складним. У квітні 2016 року вона народила сина із серйозними проблемами зі здоров'ям (внутрішньоутробне ураження головного мозку, вроджена вада серця, синдром Дауна, гепатит та інфекція крові). Через кілька місяців її звільнили з-під варти та разом із сином передали до Російської Федерації в межах обміну, узгодженого під час переговорів між Україною та Російською Федерацією. У 2019 році хлопчик помер.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою в Одеському слідчому ізоляторі (нижча за мінімальний стандарт площа на одну особу в камері, зараження шкідниками, неналежні гігієнічні умови та відсутність свіжого повітря й вентиляції).
- **Відхилено як явно необґрунтовану скаргу заявниці за ст. 3 Конвенції** щодо стверджуваної неналежної медичної допомоги під час перебування у слідчому ізоляторі. У зв'язку зі складним перебігом її вагітності, заявниця регулярно перебувала під медичним наглядом. Її оглядали гінекологи в умовах слідчого ізолятора або лікарні, а за потреби

направляли на спеціалізовані обстеження і стаціонарне лікування без істотних затримок. За час вагітності в період останніх 24 тижнів заявниця провела більше часу в медичному відділенні ізолятора, ніж у звичайній камері. Суд не встановив серйозних недоліків у наданій медичній допомозі або підстав для відповідальності органів влади за проблеми зі здоров'ям, які мала дитина. Щодо скарги на непроведення онкологічного обстеження з огляду на її попередню історію хвороби, заявниця ніколи не зверталась з відповідним проханням під час перебування в ізоляторі.

- **Відхилено як явно необґрунтовану скаргу заявниці за ст. 3 Конвенції** щодо стверджуваного застосування до неї наручників під час перебування у лікарні. Заявниця не надала жодних доказів, а її опис обставин був нечітким. Навіть якщо вона не мала можливості зібрати докази під час перебування під вартою, її представник міг спробувати отримати свідчення від персоналу відповідних медичних закладів після її виїзду з України. Крім того, Суду не було зрозуміло чому з цього приводу вона зверталась, як стверджувалось, до громадських організацій, а не державних органів.
- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції**, оскільки обґрунтування, наведене судами для виправдання тримання заявниці під вартою під час досудового розслідування (приблизно рік та півтора місяці), не змінювалося з плином часу. Відповідні судові рішення обмежувалися посиланням на існування раніше встановлених ризиків.
- **Відхилено як явно необґрунтовану скаргу заявниці за ст. 8 Конвенції** щодо розлучення

з новонародженим сином. Новонароджена дитина мала серйозні проблеми зі здоров'ям і її життя перебувало в небезпеці. Нemoжливiсть для матері супроводжувати свою дитину до відділення інтенсивної терапії новонароджених (протягом 20 днів) не видавалося в такому контексті необґрунтованим обмеженням. Суд також не встановив доказів тиску адміністрації слідчого ізолятора на лікарню з метою розлучення її з дитиною, тим більше що в інших

лікарнях їй дозволяли перебувати із сином, коли це було можливо.

Розмір сатисфакції: 8 000 євро відшкодування моральної шкоди заявниці та 3 000 євро відшкодування судових та інших витрат на рахунок її представника.

Ключові слова: неналежне обґрунтування продовження тримання під вартою, медична допомога вагітній ув'язненій, право ув'язненої матері на контакт з новонародженою дитиною

34. Касандяк проти України (*Kasandyak v. Ukraine*) від 18.06.2026, заява № 66128/16

Суди визнали Управління Міністерства внутрішніх справ України відповідальним за затримки в опрацюванні пенсійних документів заявника. У 2013 році він подав проти Управління позов про відшкодування моральної шкоди. Однак, апеляційний суд відхилив його, зазначивши, що в таких випадках позов мав подаватися проти держави в особі Державної казначейської служби України разом із відповідним органом. Після цього заявник звернувся з новим позовом, до Державної казначейської служби України, залучивши Управління як третю особу. Проте касаційний суд відхилив позов, оскільки Державна казначейська служба України не заподіювала заявнику шкоди, і до провадження мало бути долучено Міністерство внутрішніх справ України як співвідповідач.

- Суд зазначив, що, всупереч вимогам національного законодавства та практики касаційного суду, заявник дійсно не залучив Управління як співвідповідача при поданні другого позову. Водночас Управління, вину якого було встановлено остаточним судовим рішенням, брало участь у другому провадженні як третя сторона та могло висловлювати зауваження щодо всіх аспектів справи, в тому числі заявленої шкоди. Крім того, з огляду

на вказівки у рішенні апеляційного суду у першому провадженні та формулювання п. 10-1 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» заявнику могло бути незрозуміло, що Управління слід було залучити як співвідповідача.

- Суд вже визнавав, що ст. 1173 Цивільного кодексу України сформульована в дуже загальних термінах, що робить її практичне застосування залежним від подальшого уточнення умов виконання та процедур для визначення розміру та отримання компенсації (див. рішення у справі *Дроздик та Мікула проти України*).
- З огляду на вказане Суд дійшов висновку, що судові рішення про відхилення позову заявника у другому провадженні були надмірно формалістичними і, по суті, позбавили його практичного та ефективного доступу до суду. Відповідно, **мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції**.

Розмір сатисфакції: 1 500 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: доступ до суду, надмірний формалізм

35. Бойчук проти України (*Boychuk v. Ukraine*) від 18.06.2026, заява № 15484/19

У 2013 та 2015 роках заявниця неодноразово зверталась до поліції зі скаргами на заподіяння їй тілесних ушкоджень чоловіком (згодом колишнім чоловіком), О.Б. Відповідно до висновків судово-медичної експертизи, ушкодження були легкими. Після кожного інциденту поліція порушувала кримінальне провадження, однак закривала його за браком доказів. Відповідні постанови суд скасовував як передчасні. Згодом провадження об'єднали в одне, провели додаткові слідчі дії та судово-медичні експертизи.

У 2025 році кримінальне провадження закрили у зв'язку із закінченням строку притягнення до відповідальності та недостатністю доказів.

- Суд узагальнив принципи щодо питань домашнього насильства у справі *J.S. проти Словаччини* (див. також *Бюлетень № 1/2026*).
- У цій справі Суд встановив, що поліція закрила провадження щодо семи епізодів стверджуваного побиття заявниці, посилаючись на заперечення О.Б. щодо заподіяння

тілесних ушкоджень, їх легкий характер або недостовірність показань доньки заявниці. Національний суд щоразу скасовував відповідні постанови, вказуючи на необхідність проведення додаткових слідчих дій для прискорення розслідування та забезпечення ефективності, однак відповідні вказівки виконані не були. Прокуратура також визнала неефективність розслідування, замінила слідчого, однак це загалом не усунило його недоліки.

- Розслідування тривали понад 10 років і, врешті решт, були закриті через відсутність доказів, попри висновки судово-медичних експертиз, які підтверджували правдивість версії заявниці,

показання її дорослої доньки та визнання О.Б., що між ним та його колишньою дружиною траплялися суперечки.

- З огляду на вказане Суд дійшов висновку, що розслідування скарг заявниці на жорстоке поводження було неефективним. Отже, **мало місце порушення ст. 3 Конвенції**.

Розмір сатисфакції: 4 500 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: домашнє насильство, страх перед майбутнім насильством як елемент такого, що принижує гідність, поводження

36. Саманюк проти України (*Samanyuk v. Ukraine*) від 18.06.2026, заява № 65686/17

У 2002 році заявник придбав у місцевих органах влади земельну ділянку для будівництва кафе, а згодом орендував сусідню ділянку для облаштування літньої тераси. Він отримав усі необхідні погодження та дозволи, а його права були належним чином зареєстровані. У 2014 році після проведення перевірки, національна залізнична компанія «Укрзалізниця» ініціювала провадження щодо визнання недійсними договорів про купівлю-продаж та оренду, оскільки відповідні земельні ділянки розташовувалися в охоронній зоні залізниці. Після кількох кіл провадження суди задовольнили позов. Верховний Суд відхилив заяву про перегляд рішення у зв'язку з розбіжністю у судовій практиці.

У 2024 році залізнична компанія подала новий позов про знесення кафе заявника. Суди відмовили у його задоволенні, зазначивши, що, хоча у ході попереднього судового провадження право заявника на земельну ділянку було визнано недійсним, він був добросовісним власником нерухомості, а знесення кафе без компенсації поклало б на нього надмірний тягар. Суди посилалися на рішення Суду у справах *Рисовський проти України* та *Дроздик та Мікула проти України* (див. також *Бюлетень № 4/2024*).

- **Не встановлено порушення ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції.** Визнання недійсним належним чином зареєстрованого та давно набутого права заявника на спірну земельну ділянку становило втручання в його право на мирне володіння майном. В контексті пропорційності втручання, Суд нагадав висновки у справі *Звонар проти України* (див. також *Бюлетень № 4/2025*). Зокрема, при укладенні договору купівлі-продажу земельної ділянки місцевий орган влади діяв як будь-яка інша приватна

сторона цивільного договору, відповідно, застосовувалися положення цивільного законодавства щодо наслідків визнання договору недійсним та можливості отримання компенсації. Цивільне законодавство України передбачало механізм компенсації, який не видавався явно неефективним або недоступним. Проте у цій справі заявник не пояснив, чому не намагався повернути сплачені за ділянку кошти, чому цей засіб був недоступним або чому відповідна компенсація була б недостатньою. За таких обставин втручання не порушило справедливого балансу між правами заявника та суспільним інтересом.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у зв'язку з необґрунтованістю рішення Верховного Суду.** Ключовим питанням, яке мали вирішити суди у справі заявника, було те, чи належним чином залізнична компанія довела своє право власності на відповідну земельну ділянку та які докази мали бути надані для підтвердження цього: належним чином зареєстрований правовстановлюючий документ чи наявна технічна документація щодо будівництва залізниці за 1950-ті та 1990-ті роки. Зрештою, суди визнали технічну документацію достатньою підставою для класифікації земельної ділянки як землі транспорту, яка, отже, належала залізничній компанії. Звертаючись до Верховного Суду із заявою про перегляд справи у зв'язку з розбіжністю у судовій практиці, заявник послався на рішення судів вищої інстанції з протилежними, на його думку, висновками (Видавалося, що такі судові рішення стосувалися тих самих правових питань, або принаймні значною мірою були подібними, та тієї самої сторони — залізничної компанії). Верховний Суд стисло та без жодних додаткових

деталей зазначив, що наведені заявником судові рішення не могли слугувати «порівняльними прикладами» для встановлення розбіжностей у застосуванні права. Водночас, навіть виклад обставин справи заявника та справ, на які він посилався, у рішенні Верховного Суду свідчив про їхню суттєву схожість, що могло викликати

обґрунтовані запитання з цього приводу навіть у людини, яка не була фахівцем у цій галузі.

Заявник не подавав вимоги щодо справедливої сатисфакції.

Ключові слова: позбавлення права власності, необґрунтованість судового рішення

37. Єрьоменко проти України (*Yeryomenko v. Ukraine*) від 18.06.2026, заява № 8394/20

У 2013 році після конференції правозахисників та колишніх ув'язнених Олексіївської виправної колонії № 25 у м. Харкові, які стверджували, що зазнали серйозного жорстокого поводження з боку персоналу колонії, було розпочато кримінальне провадження.

Після звільнення заявник, який відбував покарання у колонії у 2011-2015 роках, також звернувся до органів прокуратури зі скаргою на систематичне катування. Він стверджував, що працівники колонії били його гумовою палицею по голові та тілу, змушували лежати голим на підлозі, наступали на гомілки та груди й припікали обличчя, руки та пахову область запаленою сигаретою. Заявник назвав причетних працівників та приблизні дати відповідних подій.

Під час огляду судово-медичний експерт виявив численні рубці на тілі заявника та дійшов висновку, що вони ймовірно були спричинені тупими предметами чи контактом з джерелом тепла та на момент огляду вже загоїлися.

Кримінальне провадження за скаргою заявника було об'єднано з раніше відкритим провадженням. Прокуратура неодноразово закривала його, посилаючись переважно на заперечення працівників колонії та узгоджені показання деяких ув'язнених. У 2021 році Державне бюро розслідувань закрило провадження з тих же підстав та з аналогічним обґрунтуванням. Суд відхилив скаргу заявника на відповідну постанову через пропуск строку на її оскарження.

• **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** в процесуальному аспекті у зв'язку з неефективністю розслідування. По-перше, державним органам було відомо про достовірні твердження щодо систематичного жорстокого поводження з ув'язненими в Олексіївській виправній колонії № 25 ще задовго до скарги заявника, зокрема, зі звітів Європейського комітету з питань запобігання катуванням (ЄКПК) та заяв колишніх ув'язнених на пресконференції у 2013 році. Проте Суд не отримав інформацію про належне реагування держави. Після подальших відвідувань колонії у 2013 та 2014 роках ЄКПК також констатував,

що ув'язнені «були практично налякані до смерті», а «[заклад] керувався за допомогою системи залякування та насильства». По-друге, слідчі органи п'ять разів закривали кримінальне провадження майже ідентичними постановами, у яких не розглядалися твердження заявника та не згадувався висновок судово-медичної експертизи про численні рубці на його тілі. Відповідні постанови скасовувалися, оскільки розслідування було неповним та поверхневим, а низка вказівок прокуратур вищого рівня та слідчого судді щодо проведення необхідних слідчих дій залишилися невиконаними. Як вбачалося з останньої постанови Державного бюро розслідувань про закриття провадження вказані недоліки не були усунені: твердження заявника та експертний висновок коротко згадувалися, однак без жодної оцінки слідчого.

• **Визнано порушення ст. 3 Конвенції у матеріальному аспекті.** В першу чергу Суд взяв до уваги беззаперечні висновки експерта, які підтверджували, що заявник отримав травми під час перебування в колонії. Опис виявлених експертом рубців відповідав його твердженням. При цьому, ані Уряд, ані слідчі органи не пояснили походження задокументованих травм та не спростували того, що вони були отримані саме в колонії. Крім того, версія заявника повністю узгоджувалася із спостереженнями ЄКПК під час візитів до установи у період відбування ним покарання. За таких обставин Суд визнав твердження заявника достовірними. З огляду на характер жорстокого поводження (зокрема, опіки від сигарет на обличчі та в паховій ділянці), Суд дійшов висновку, що воно безсумнівно завдало заявнику тяжких фізичних і психічних страждань, було спрямоване на його приниження та примушення до покори й тривало понад чотири роки. У зв'язку з цим Суд кваліфікував таке поводження як катування.

Розмір сатисфакції: 30 000 євро відшкодування моральної шкоди та 2 200 євро відшкодування судових та інших витрат.

Ключові слова: жорстоке поводження, катування, неефективне розслідування

38. Мішін та інші проти України (*Mishin and others v. Ukraine*) від 25.06.2026, заяви №№ 29381/16, 56656/21, 29743/24, 16463/25, 16559/25, 17186/25, 18169/25, 20337/25, 20479/25, 22345/25, 25138/25, 25277/25, 29001/25, 29663/25

Заявники скаржились на надмірну тривалість кримінальних проваджень (по справі першого заявника – 8 р. 3 міс. та 22 дн., чотири інстанції; другого – більше ніж 7 р. 5 міс. та 17 дн., перша інстанція; третього – 5 р. 1 міс. та 3 дн., перша інстанція; четвертого – 10 р. 9 міс. та 8 дн., перша інстанція; п'ятого – 10 р. 9 міс. та 8 дн., перша інстанція; шостого – 10 р. 9 міс. та 8 дн., перша інстанція; сьомого – більше ніж 12 р. 5 міс. та 23 дн., дві інстанції; восьмої – більше ніж 10 р. 7 міс. та 14 дн., перша інстанція; дев'ятого – більше ніж 11 р. 3 міс. та 7 дн., дві інстанції; десятого – більше ніж 8 р. 10 міс. та 3 дн., дві інстанції; одинадцятого – більше ніж 9 р. 7 міс. та 24 дн., три інстанції; дванадцятого – більше ніж 2 р. 10 міс. та 13 дн., перша інстанція; тринадцятого – 7 р. 7 міс. та 11 дн., три інстанції;

чотирнадцятого – більше ніж 10 р. 6 міс. та 24 дн., перша інстанція).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 500 євро, 2 400 євро, 1 500 євро, 3 400 євро, 3 400 євро, 3 400 євро, 4 200 євро, 4 800 євро, 3 600 євро, 2 400 євро, 2 400 євро, 900 євро, 1 200 євро та 4 800 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому-чотирнадцятому заявникам відповідно.

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, розумний строк

39. Кисельов та інші проти України (*Kyselyov and others v. Ukraine*) від 25.06.2026, заяви №№ 8625/24, 13103/24, 21738/24, 36370/24, 36503/24, 906/25, 911/25, 1579/25, 4437/25, 4601/25, 4929/25, 8743/25, 10186/25, 11582/25

Скарги заявників, в основному, стосувались неналежних умов тримання під вартою у Вінницькій установі виконання покарань № 1, Житомирській установі виконання покарань № 8 та Київському слідчому ізоляторі (відсутність або недостатність природного освітлення, відсутність або недостатність електричного освітлення, відсутність або обмежений доступ до гарячої води, відсутність або недостатність фізичних вправ на свіжому повітрі, пліснява та бруд в камері, відсутність доступу до свіжого повітря, відсутність або низька якість постільної білизни, відсутність або недостатня кількість харчових продуктів, неналежна якість харчових продуктів, переповненість тощо), а також інших порушень Конвенції.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та **ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг (за заявами всіх заявників).
- **Визнано порушення п. 3 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового провадження за заявою чотирнадцятого заявника (3 р. 10 міс.

та 4 дн.; *ключові недоліки*: нестійкість підстав та повторюваність обґрунтування судами в ході розвитку провадження у справі).

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень (по справі восьмого заявника – більше ніж 4 р. 9 міс. та 11 дн., дві інстанції; дев'ятого – більше ніж 5 р. 11 міс. та 13 дн., дві інстанції; чотирнадцятого – більше ніж 5 р. 1 міс. та 4 дн., дві інстанції) та **порушення ст. 13 Конвенції** з огляду на відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту відносно відповідних скарг.

Розмір сатисфакції: 3 700 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 5 300 євро, 5 300 євро, 9 800 євро, 9 800 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 500 євро, 7 100 євро та 9 800 євро відшкодування *матеріальної та моральної шкоди* першому-чотирнадцятому заявникам відповідно та 250 євро відшкодування *судових та інших витрат*.

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість тримання під вартою, тривалість кримінального провадження

40. Булах проти України (*Bulakh v. Ukraine*) від 25.06.2026, заява № 1380/25

Заявник стверджував, що у 2022 році його побив П., завдавши ударів в ділянці геніталій та голови. Відповідно до експертного висновку він отримав легкі тілесні ушкодження у вигляді синців та саден на голові, шиї, тулубі та лівій верхній кінцівці. Слідчий неодноразово закривав кримінальне провадження, посилаючись на відсутність свідків побиття, однак відповідні постанови були скасовані. Згодом слідчого було притягнуто до дисциплінарної відповідальності за невиконання вказівок прокурора щодо проведення необхідних слідчих дій. Лише у 2024 році заявнику було надано статус потерпілого, допитано П. та свідків та проведено слідчий експеримент. У 2025 році

заявник зник безвісти під час бойових дій у Донецькій області.

- **Визнано порушення ст. 3 Конвенції** у зв'язку з неефективним розслідуванням жорстокого поводження, вчиненого приватною особою (*ключові проблеми*: затяжний характер розслідування; незабезпечення прав заявника на ефективну участь у розслідуванні; недоліки у розслідуванні визнано самими національними органами).

Розмір сатисфакції: 3 000 євро відшкодування *моральної шкоди* дружині заявника.

Ключові слова: неефективне розслідування жорстокого поводження з боку приватної особи

41. Шевчук проти України (*Shevchuk v. Ukraine*) від 25.06.2026, заява № 474/21

У 2014 році заявника обрали суддею Конституційного Суду України, а у 2018 році — його Головою.

У березні 2019 року судді М., Са. та Сл. поширили серед інших суддів меморандум із критикою його діяльності, звинувативши у перевищенні повноважень, політичній активності, незаконному призначенні позаштатних радників та втручанні в роботу Суду та його Секретаріату. Згодом в газеті була опублікована стаття, заснована на змісті меморандуму.

За пропозицією судді Сл. Конституційний Суд України звернувся до Постійної комісії з питань регламенту та етики. Комісія розглянула чотири основні питання: 1) призначення позаштатних радників, що не було передбачено законодавством; 2) висловлювання заявника під час інтерв'ю щодо прийняття присяги Президента України; 3) оприлюднення висновків Конституційного Суду України щодо конституційності законопроекту про скасування депутатської недоторканності до закінчення строку для подання окремих думок; 4) вилучення справи з порядку денного та втручання у роботу судді-доповідача. Комісія дійшла висновку про наявність підстав для звільнення заявника з посади судді. На підставі звіту Комісії на спеціальному пленарному засіданні Конституційний Суд України ухвалив рішення про його звільнення.

Адміністративний суд першої інстанції визнав рішення незаконним. Однак, згодом Конституційний Суд України розтлумачив ст.

151-2 Конституції України як таку, що виключає оскарження будь-яких його рішень, незалежно від їхньої правової форми. Після цього апеляційний адміністративний суд зупинив провадження. Оскарження рішення до Верховного Суду було безуспішним.

- **Визнано порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** щодо вимоги неупередженості.

По-перше, Суд встановив, що два судді (Са. та Сл.), які висунули проти заявника ключові звинувачення та оприлюднили їх, як члени Постійної комісії з питань регламенту та етики проголосували за відповідний звіт, а згодом на пленарному засіданні Конституційного Суду України – за звільнення заявника на його підставі. Таким чином, вони одночасно висунули звинувачення, ініціювали провадження, активно відстоювали відповідну позицію в ході розгляду справи, а потім ухвалили рішення по суті, тобто відігравали подвійну роль, що поставило під сумнів їхню неупередженість за об'єктивним критерієм. При цьому, Конституційний Суд України не розглянув відповідні заперечення заявника.

По-друге, на час подій законодавство не передбачало правил, які б зобов'язували цих суддів заявити самовідвід або вимагали від Конституційного Суду України в рамках такого роду проваджень розглянути заперечення заявника з цього приводу.

За відсутності таких процедур та будь-якої оцінки цього питання Конституційним Судом України не було доведено існування вагомих

підстав для участі цих суддів у розгляді справи заявника.

Крім того, на час подій у складі Конституційного Суду України було 18 суддів, і не було доведено, що справу неможливо було розглянути без участі суддів Са. та Сл. Той факт, що без них було б складніше досягти необхідної за національним законодавством двотретинної більшості для звільнення судді Конституційного Суду України, не змінював цієї оцінки.

- **Визнано порушення ст. 8 Конвенції.** Заявника було звільнено за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе та систематичне нехтування своїми обов'язками, що було несумісним зі статусом судді. Конституційний Суд України не пояснив, за якими критеріями дисциплінарний проступок заявника було визначено як «істотний» та які саме його дії становили «грубе» або «систематичне» нехтування обов'язками. Фактично було лише процитовано конституційну норму щодо підстав звільнення судді без пояснення, які з її елементів застосовувалися до конкретних дій чи бездіяльності заявника.

Крім того, Конституційний Суд України не пояснив, чому було можливим і необхідним звільнити заявника з посади судді, хоча всі інкриміновані йому порушення стосувалися

виконання обов'язків Голови цього суду, а не його ролі в якості судді.

Матеріали справи свідчили, що початковою метою провадження було усунення заявника з посади Голови Конституційного Суду України. Проте для оцінки стверджуваних порушень у його адміністративній діяльності було використано дисциплінарне провадження, призначеного для розгляду дисциплінарних проступків суддів. Конституційний Суд України не пояснив такого підходу. Якщо метою було оцінити моральний характер заявника як судді Конституційного Суду України з огляду на заявлені порушення в його адміністративній діяльності на посаді Голови, це не знайшло належного відображення в обґрунтуванні рішення.

- **Відхилено як явно необґрунтовану скаргу заявника за ст. 10 Конвенції** щодо того, що провадження про його звільнення було пов'язане з його висловлюваннями під час інтерв'ю. Заявник не надав Суду повний текст спірного інтерв'ю та не вказав жодних складнощів, які перешкоджало це зробити.

Розмір сатисфакції: 2 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: порушення вимоги безсторонності за об'єктивним критерієм, дисциплінарне провадження щодо судді,

1. Ухвали щодо неприйнятності

42. Кондратенко та Гоголенко проти України ([Kondratenko and Gogolenko v. Ukraine](#)) від 21.05.2026, заяви №№ 9242/21, 9722/23

- **ЄСПЛ відхилив скарги** заявників **за ст. 3 Конвенції та ст. 13 Конвенції** щодо стверджуваних неналежних умов тримання під вартою та відсутності належних засобів юридичного захисту у зв'язку із зловживанням правом на подання індивідуальної заяви в розумінні статті п. 3 (а) ст. 35 Конвенції (див. також ухвалу Суду у подібній справі [Воложанін та Знакован проти України](#) та [Бюлетень № 1/2026](#)). Твердження заявників про перебування під вартою на час звернення до Суду не

підтверджувалися жодними доказами та суперечили офіційним даним Уряду. Перший заявник був звільнений зі слідчого ізолятора за одинадцять місяців до закінчення періоду, щодо якого подано скаргу. Другий заявник, який стверджував, що все ще перебував у виправній колонії, насправді залишив її за п'ять тижнів до подання своєї заяви до Суду. Водночас, заявників представляли професійні адвокати і не було ознак обмеження спілкування з ними.

43. Гиря проти України (*Gyrya v. Ukraine*) від 28.05.2026, заява № 5883/16

У 2006 році, посилаючись на ст. 296 Кодексу України про адміністративні правопорушення, районний суд відхилив заяву заявника про відшкодування моральної шкоди у зв'язку із закриттям проти нього провадження щодо дрібного хуліганства.

- **ЄСПЛ відхилив скаргу** заявника за п. 1 ст. 6 Конвенції як несумісну *ratione materiae* з положеннями Конвенції відповідно до п. 3 (а). ст. 35 Конвенції. По-перше, заява заявника не стосувалась кримінального аспекту п. 1 ст. 6

Конвенції. По-друге, національне законодавство не визнавало права на компенсацію після припинення провадження у справі про адміністративне правопорушення, за винятком випадків, коли до відповідної особи було застосовано адміністративне покарання у вигляді арешту або громадських робіт (ст. 296 Кодексу про адміністративні правопорушення). Таким чином, цивільний аспект п. 1 ст. 6 Конвенції також не був застосовним до обставин цієї справи.

44. Бондар проти України (*Bondar v. Ukraine*) від 28.05.2026, заява № 31707/18

У квітні 2015 року заявник, журналіст, прибув до Рівненського обласного господарського суду для відеозйомки зборів суддів, на яких мали обрати голову суду. Збори суддів дозволили йому бути присутнім, однак без здійснення відеозапису.

Заявник подав заяву про перешкоджання законній професійній діяльності журналістів, однак поліція не відкрила кримінальне провадження у зв'язку з відсутністю ознак складу злочину. Він також оскаржив до адміністративного суду відмову бути присутнім на засіданні зборів суддів та заборону відеозйомки, посилаючись на Закон України «Про доступ до публічної інформації» та інші закони. Суди відмовили у задоволенні позову, оскільки i) хоча Закон України «Про доступ до публічної інформації» дійсно передбачав доступ до інформації шляхом можливості бути присутнім до засіданнях колегіальних органів влади, ст. 24 не встановлювала відповідальності за порушення такого права; ii) питання запрошення громадськості та пов'язані з цим умови залишалися на розсуд зборів суддів як органу суддівського самоврядування. Загалом суди не встановили порушень прав заявника.

- **ЄСПЛ відхилив як явно необґрунтовану скаргу** заявника за ст. 10 Конвенції. Розглянувши справу в світлі гарантій свободи вираження поглядів для журналістів, Суд зазначив, що рішення про заборону відеозйомки було ухвалено самими зборами суддів, тобто органом суддівського самоврядування, який, за висновками національних судів, з огляду на свій статус мав повноваження вирішувати такі питання. Заявник, натомість, взагалі відмовився бути присутнім на засіданні. Суд зазначив, що в певних випадках відеозйомка окремих подій може бути необхідною або вкрай бажаною, зокрема для забезпечення точності висвітлення подій. Однак заявник не пояснив, чому за обставин справи відеозйомка була настільки необхідною та чому запропонована йому можливість бути присутнім на засіданні, робити нотатки, аудіозаписи та фотографії, не була достатньою для ефективного виконання його наміру щодо висвітлення події. Крім того, національні суди провели повний і детальний розгляд справи та навели обґрунтування своїх рішень, які не були недостатніми або явно свавільними.

Ключові слова: доступ до засідань зборів суддів

45. ПАТ «Грета» проти України (*Greta, PAT v. Ukraine*) від 04.06.2026, заява № 1368/25

- **ЄСПЛ відхилив скаргу** компанії-заявника за п. 1 ст. 6 Конвенції щодо стверджуваного обмеження доступу до суду як несумісну *ratione materiae* з положеннями Конвенції відповідно до п. 3 (а). ст. 35 Конвенції.

Компанія-заявник просила відстрочити сплату судового збору у зв'язку з поданням заяви про перегляд остаточного судового рішення за нововиявленими обставинами (у справі про стягнення боргу), яке не охоплюється гарантіями ст. 6 Конвенції.

46. Крюк та інші проти України (Kryuk and others v. Ukraine) від 07.06.2026, заяви №№ 23549/20, 4210/22, 33965/22, 22575/23, 35061/23, 35711/23, 5044/24, 12682/24

- **ЄСПЛ відхилив скарги** заявників **за ст. 3 Конвенції та ст. 13 Конвенції** щодо стверджуваних неналежних умов тримання під вартою та відсутності належних засобів юридичного захисту у зв'язку із зловживанням правом на подання індивідуальної заяви в розумінні статті п. 3 (а) ст. 35 Конвенції (див. також ухвалу Суду у подібній справі [Воложанін та Знакован проти України](#) та [Бюлетень № 1/2026](#)). Твердження заявників про перебування під вартою на час звернення до Суду не

підтверджувалися жодними доказами та суперечили офіційним даним Уряду. Перший заявник був звільнений зі слідчого ізолятора за одинадцять місяців до закінчення періоду, щодо якого подано скаргу. Другий заявник, який стверджував, що все ще перебував у виправній колонії, насправді залишив її за п'ять тижнів до подання своєї заяви до Суду. Водночас, заявників представляли професійні адвокати і не було ознак обмеження спілкування з ними.

II. Рішення Європейського суду з прав людини проти інших держав

за період 01.04.2026 – 30.06.2026

1. Новак проти Республіки Чехія (Novák v. The Czech Republic) від 09.04.2026, заява № 6656/24

Заявник та мати його двох дочок припинили спільне проживання та домовилися про спільну опіку над дітьми. Після подання позову про розлучення мати почала вимагати одноосібну опіку. У 2022 році суд першої інстанції встановив спільну опіку на щотижневій основі.

До розгляду її апеляційної скарги мати без відома та згоди заявника переїхала з дітьми до м. Прага (за 200 км від їхнього попереднього місця проживання), записала їх до місцевої школи та лише після цього звернулася до суду за відповідним дозволом. Клопотання заявника про застосування тимчасових заходів щодо повернення дітей і передачу їх під його опіку були відхилені. Суди вважали, що не було нагальної потреби змінювати становище дітей шляхом застосування тимчасових заходів, а питання їхнього місця проживання та навчання мало вирішуватися під час розгляду справи по суті.

У квітні 2023 році апеляційний суд скасував рішення про спільну опіку, передав дітей під одноосібну опіку матері та визначив порядок контактів заявника з ними (кожні другі вихідні та під час канікул). Проте мати систематично відмовлялася передати дітей заявнику для зустрічей.

Через кілька місяців інший суд, якому було передано справу за територіальною підсудністю, після неодноразових зобов'язань матері забезпечити контакти заявника з дітьми, постановив примусово виконати рішення апеляційного суду, наклав на неї кілька штрафів, відхилив клопотання заявника про передачу дітей під його одноосібну опіку, при цьому надав дозвіл на переїзд дітей і зміну школи без згоди заявника.

В подальшому суди відхилили вимогу заявника про розширення контактів із дітьми, наклали на матір штрафи за невиконання обов'язку передавати дітей для зустрічей, а також визнали її винною у перешкоджанні виконанню судового рішення щодо контактів, призначили їй умовне покарання та зобов'язали звернутися за психологічною консультацією.

- ЄСПЛ зазначив, що, переїхавши разом із дітьми до м. Прага, мати не лише створила перешкоди заявнику для підтримки контактів зі своїми дітьми, а й порушила норми національного законодавства, відповідно до яких право вирішувати питання про місце проживання дітей є частиною батьківських обов'язків, які здійснюються ними спільно. У разі розбіжностей

один із батьків мав звернутися до суду з цього приводу. Замість того, щоб зробити це заздалегідь, мати звернулася за судовим дозволом на зміну проживання дітей без згоди заявника *ex post factum*.

- За таких обставин державні органи мали вжити заходів для урегулювання конфлікту інтересів сторін з урахуванням найкращих інтересів дітей. Зокрема, вони мали використати всі розумні засоби, щоб уникнути розриву зв'язків та особистих стосунків між заявником та його дітьми, у тому числі, за необхідності, шляхом відновлення (до ухвалення остаточного рішення щодо опіки) статусу-кво, що існував до незаконного перевезення дітей.
- Подавши клопотання про застосування тимчасових заходів щодо опіки та забезпечення повернення дітей до попереднього місця проживання, заявник надав можливість державним органам виправити ситуацію, що склалася внаслідок неправомірних дій матері, які завдали шкоди йому та неповнолітнім дітям. Однак, суд першої інстанції відхилив його клопотання, оскільки діти не перебували в стані небезпеки, мати здійснювала за ними належний догляд, а заявник продовжував підтримувати контакти з ними. На думку Суду, такі аргументи не містили належної оцінки найкращих інтересів дітей, а лише відображали ситуацію на той конкретний момент. Суд не врахував, що незаконний переїзд дітей істотно змінив обставини справи, перервав їхній усталений порядок спілкування із заявником, а також те, що на той час не існувало судового рішення про опіку, яке підлягало примусовому виконанню. Також не було жодної згадки про поведінку матері або про спробу з'ясувати причини її переїзду. Хоча апеляційний суд визнав неправомірність дій матері та, як і суд першої інстанції, послався на найкращі інтереси дітей, він відклав вирішення цього питання до розгляду справи по суті, не зважаючи на вирішальне значення фактору часу у справах, що стосуються дітей.
- Відхилення вказаних клопотань заявника та відсутність рішення про його право на контакти з дітьми, яке б підлягало примусовому виконанню, з плином часу призвели до закріплення ситуації, неправомірно створеної матір'ю. Внаслідок цього можливість заявника отримати одноосібну або спільну опіку над дітьми стала

суто теоретичною. Крім того, така послідовність подій, імовірно, сприяла формуванню у матері відчуття безкарності, що згодом проявилось у подальшому перешкоджанні контактам заявника з доньками шляхом висунення, очевидно безпідставних, звинувачень у неналежній поведінці щодо однієї з них (висновок судової експертизи не підтвердив наявності будь-яких відхилень чи небезпеки з боку заявника для дітей).

- Попри цей ризик, апеляційне провадження щодо опіки над неповнолітніми відбувалося у звичайному порядку і не відповідало вимозі законодавства про невідкладний розгляд таких справ. Скасовуючи рішення про спільну опіку, апеляційний суд насамперед виходив з того, що з часу винесення рішення суду першої інстанції обставини суттєво змінилися, зокрема, за вісім місяців діти пристосувалися до нового оточення, а спільна опіка стала неможливою через значну відстань між місцями проживання батьків, що вимагало щотижневих тривалих поїздок та навчання у двох школах. Хоча ці підстави могли бути релевантними, Суд не визнав їх достатніми. Національні суди не надали належної оцінки причинам неправомірного переїзду дітей та безуспішним спробам заявника цьому запобігти. Також ніщо не свідчило про те, що суди врахували, що неправомірний переїзд дітей не повинен приносити користь тому з батьків, хто його здійснив, або що таке нехтування правами

іншого з батьків мало бути враховане під час вирішення питань щодо опіки та контактів з дітьми. Єдиним наслідком неправомірних дій матері стало покладення на неї апеляційним судом обов'язку організовувати та оплачувати зворотний проїзд дітей від домівки батька. Крім того, суди не врахували очевидну зацікавленість заявника у підтриманні тісних і тривалих відносин із дітьми.

- Зрештою, рішення, яким було дозволено переїзд дітей та зміну школи без згоди заявника (рішення, на яке заявнику було наказано чекати після відхилення його клопотань про вжиття тимчасових заходів) фактично узаконило неправомірні дії матері. Подальше накладення на неї штрафів та притягнення до кримінальної відповідальності за перешкоджання контактам заявника з дітьми відбулося надто пізно, щоб компенсувати відсутність своєчасних заходів реагування.
- Відповідно, національні суди не змогли забезпечити справедливий баланс між інтересами всіх сторін, залучених до провадження. Отже, **мало місце порушення ст. 8 Конвенції**.

Розмір сатисфакції: 12 000 євро відшкодування моральної шкоди.

Ключові слова: найкращі інтереси опіка над дітьми, незаконне переміщення дітей

2. Канєв та Болгарська Гельсінська Спілка проти Болгарії (*Kanev and Bulgarian Helsinki Committee v. Bulgaria*) від 28.04.2026, заява № 45864/22

У 2021 році виконуючий обов'язки Міністра внутрішніх справ публічно заявив, що кілька органів влади, зокрема Агентство національної безпеки, майже безперервно здійснювали приховане перехоплення комунікацій багатьох осіб, у тому числі політиків та активістів громадянського суспільства, які брали участь у тривалих протестах проти попереднього Уряду.

Після цього керівник спілки звернувся із запитом про надання інформації, чи збирало воно дані щодо нього особисто, спілки, її працівників або адвокатів, які діяли від її імені, а також чи були будь-які працівники завербовані як інформатори. Агентство відмовило у наданні запитуваної інформації.

Адміністративні суди визнали відмову Агентства правомірною. Суди зазначили, що рішення про розкриття запитуваної інформації належало до дискреційних повноважень Агентства, а

судовий контроль обмежувався перевіркою законності відмови. Запит стосувався методів збору розвідувальної інформації та інформаторів, інформація про яких належить до державної таємниці. Щодо інформації про застосування спеціальних засобів спостереження заявник міг особисто звернутися до Національного бюро з контролю за спеціальними засобами спостереження.

У 2023 році керівник спілки подав черговий запит до Агентства, яке знову відмовило у відкритті інформації.

- ЄСПЛ постановив, що за обставин цієї справи відмова Агентства розкрити (підтвердити чи спростувати) інформацію про те, чи збирало воно розвідувальні дані щодо спілки та її керівника, становила втручання в їхні права за ст. 8 Конвенції. Така відмова ґрунтувалась на положеннях Закону про Агентство національної

безпеки про обмеження доступу до відповідної інформації.

- У цьому зв'язку Суд зазначив, що коли обмеження або повна відсутність прозорості обробки даних державним органом є законним і пропорційним, оскільки її забезпечення могло б унеможливити або суттєво перешкодити досягненню мети такої обробки чи іншого легітимного інтересу (як це часто буває у сферах безпеки та розвідки), єдиним дієвим способом запобігання свавіллю чи зловживанням під час такої обробки (а отже, забезпечення відповідності вимозі «згідно із законом») є наявність механізму непрямого доступу або нагляду, чи їх поєднання, здатних компенсувати неможливість зацікавлених осіб звернутися за захистом своїх прав безпосередньо та мати у своєму розпорядженні всю інформацію щодо фактів.
- В цій справі потенційними запобіжними заходами щодо обробки Агентством даних, що стосувалися заявників, були: (а) судовий перегляд відмови у розкритті інформації; (б) нагляд Комісії із захисту персональних даних; (в) нагляд Національного бюро з контролю за спеціальними засобами спостереження; (д) нагляд спеціальної парламентської комісії та парламенту; та (е) нагляд Уряду та Президента Республіки.
- По-перше, Суд зазначив, що судовий перегляд відмови Агентства розкрити інформацію не міг розглядатися як ефективна гарантія. Адміністративні суди не ознайомилися з матеріалами (якщо такі взагалі існували), яких стосувалося рішення Агентства. Вони вважали, що витребування відповідних документів не було необхідним для перевірки судами законності рішення Агентства.
- По-друге, суди не перевірили, чи могло розкриття запитуваної інформації реально завдати шкоди або поставити під загрозу будь-які суспільні інтереси, зокрема, національну безпеку. Вони повністю поклалися на оцінку Агентства, не з'ясувавши ні конкретних причин висновку про неможливість розкриття інформації, ні того, чи взагалі провадилася індивідуальна оцінка щодо заявників. Тобто суди не провели жодної оцінки обґрунтованості відмови Агентства підтвердити або спростувати збір інформації за конкретних обставин справи. Вищий адміністративний суд дотримався тієї самої позиції під час розгляду справи щодо відмови на запит у 2023 році, постановивши, що

Агентство не мало обов'язку надавати будь-які обґрунтування щодо фактичних обставин.

- По-третє, оцінюючи ефективність нагляду Комісії із захисту персональних даних Суд зазначив, що органи такого роду можуть бути ефективною гарантією щодо обробки даних органами влади для цілей правоохоронної діяльності та розвідки лише в тому випадку, якщо вони мають прямий доступ до цих даних та будь-якої пов'язаної з ними інформації, щоб мати змогу перевірити, чи обробка здійснюється відповідно до принципів захисту персональних даних. Проте, роль Комісії щодо обробки даних Агентством в оперативних цілях не була чітко визначена законодавством. За винятком одного випадку, не було доказів, що Комісія коли-небудь перевіряла, як Агентство обробляє оперативні дані та чи дотримується встановлених законом вимог.
- По-третє, Національне бюро з контролю за спеціальними засобами спостереження могло здійснювати нагляд лише за використанням спеціальних засобів спостереження, а не за всіма формами збору Агентством розвідувальної інформації та пов'язаної з цим обробки персональних даних. Крім того, Суд уже встановлював недоліки ефективності роботи цього органу, в тому числі обробки персональних даних, отриманих у результаті використання спеціальних засобів спостереження, у справі [*Ekimdzhiev and Others v. Bulgaria*](#), які не були усунені.
- Нарешті, спеціальна парламентська комісія була уповноважена розглядати окремі справи, але не могла застосовувати заходи реагування для виправлення ситуації. Вона лише могла повідомити про виявлені порушення прокуратурі або іншим органам. Не було жодних ознак того, що Агентство коли-небудь викликали до парламенту або його комітетів, або воно звітувало Уряду щодо законності обробки персональних даних, отриманих у результаті проведених ним операцій.
- З огляду на вказане Суд дійшов висновку, що заявники не мали мінімального рівня захисту від свавільної та незаконної обробки їхніх даних Агентством. Відповідно, втручання у їхні права не відповідало вимозі «згідно із законом». Отже, **мало місце порушення ст. 8 Конвенції**.

Ключові слова: захист персональних даних, забезпечення гарантій проти свавілля та зловживань при обробці персональних даних службами безпеки

3. Ясак проти Туреччини (*Yasak v. Türkiye*) від 05.05.2026, заява № 17389/20, рішення Великої Палати

У 2018 році суд засудив заявника до позбавлення волі за членство в озброєній терористичній організації «Фетуллахістська терористична організація/Паралельна державна структура» (*Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanması — «FETÖ/PDY»*), яка, на думку влади, була причетною до спроби державного перевороту у 2016 році. Засудження заявника ґрунтувалося на тому, що він був членом організації та керівником одного із її осередків, де таємно займався вербуванням і поширенням ідеології цієї організації з 2011 по 2014 рік. Оскарження рішення було безрезультатним.

У 2024 році Палата Суду одноголосно постановила, що порушення ст. 7 Конвенції не було, оскільки на момент вчинення заявником відповідного діяння існувала належна правова основа для притягнення його до відповідальності, а склад правопорушення був сформульований достатньо чітко, щоб відповідати вимозі передбачуваності. Суд також одноголосно встановив відсутність порушення ст. 3 Конвенції щодо умов тримання заявника під вартою (див. [Бюлетень № 3/2024](#)).

- ЄСПЛ нагадав, що ст. 7 Конвенції закріплює принцип *nulla poena sine culpa* («немає покарання без вини»), оскільки гарантує право особи не бути покараною без належного встановлення її особистої відповідальності. Вимога індивідуалізації кримінальної відповідальності охоплює низку взаємопов'язаних принципів:

- Ст. 7 Конвенції виключає кримінальну відповідальність, засновану на колективній вині чи вині за приналежність до певної групи. Кримінальна відповідальність має бути особистою;

- Особиста кримінальна відповідальність вимагає доведення не лише об'єктивної сторони правопорушення, а й наявності психічного (суб'єктивного) зв'язку (*mens rea*) між особою та вчиненим діянням. Водночас це не виключає застосування законодавчих презумпцій, що можуть зумовлювати окремі форми об'єктивної чи суворой відповідальності, за умови їх відповідності п. 2 ст. 6 Конвенції. Презумпції права чи факту є звичним елементом правових систем і самі по собі не суперечать Конвенції, однак у кримінальному праві вони мають застосовуватися в допустимих межах. Ці межі порушуються, якщо презумпція позбавляє особу реальної можливості спростувати

висунуті проти неї обвинувачення, а, отже, скористатися гарантіями п. 2 ст. 6 Конвенції;

- як Суд уже зазначав, існує тісний взаємозв'язок між ступенем передбачуваності кримінально-правової норми та особистою відповідальністю правопорушника. З огляду на мету ст. 7 Конвенції та незалежно від фактичних обставин справи, мають бути дотримані матеріальні гарантії принципу юридичної визначеності.

- Посилаючись на рішення Великої Палати у справі *Yüksel Yalçinkaya v. Türkiye*, Суд повторив, що склад злочину, передбаченого п. 2 ст. 314 Кримінального кодексу Туреччини, відповідав вимогам ст. 7 Конвенції (див. також [Бюлетень № 3/2023](#)).

- Таким чином, у цій справі Суд мав розглянути вимогу щодо *mens rea* для цього злочину та те, як національні суди оцінили *mens rea* заявника стосовно цього злочину.

- (i) Щодо вимоги наявності умислу (*mens rea*) для складу злочину членства в терористичній організації

- Суд наголосив, що злочин у вигляді членства в терористичній організації, який є особливо тяжким, вимагає встановлення особистої кримінальної відповідальності, що включає доведення суб'єктивної сторони злочину (*mens rea*). Ключовим елементом для засудження за цей злочин є характер зв'язку особи з відповідною організацією, нерозривно пов'язаний із доведенням наявності необхідної *mens rea*. Оскільки п. 2 ст. 314 Кримінального кодексу стосувався членства у збройній терористичній організації, яка застосовує насильство, необхідно довести, що на момент відповідних подій обвинувачений усвідомлював цілі та насильницькі методи діяльності організації. Крім того, відповідно до практики Касаційного суду щодо тлумачення прямого умислу (*dolus directus*), особа мала діяти «свідомо» і «добровільно», тобто бажала бути членом такої організації та виявляла стійкий намір залишатися її учасником. Цей критерій дає змогу відмежувати справжню належність до організації та її насильницьких цілей від простих контактів чи зв'язків без злочинного умислу, а також є важливою гарантією дотримання принципу правової визначеності й захисту основоположних прав у справах цієї категорії.

(ii) Щодо встановлення національними судами *mens rea* у цій справі

- Суд зазначив, що з огляду на досить тривале існування організації в турецькому суспільстві кримінальне законодавство мало застосовуватися передбачувано та в межах чітко визначених критеріїв, щоб уникнути покладення кримінальної відповідальності лише через належність або зв'язок з організацією. Висновок про наявність *mens rea* мав ґрунтуватися на ретельному аналізі конкретних дій заявника та обставин їх вчинення. Суд звернув увагу на два аспекти.
- По-перше, обвинувальний акт чітко не визначав період, протягом якого заявник нібито був членом організації та усвідомлював її насильницькі цілі. Суд першої інстанції не пояснив, чому діяльність заявника до 2014 року включно сама по собі підтверджувала наявність *mens rea* поза розумним сумнівом, а цей недолік не було усунуто на наступних стадіях судового провадження. Інкримінований заявнику дії передували як спробі державного перевороту 2016 року, так і офіційному визнанню FETÖ/PDY терористичною організацією. До цього вона офіційно сприймалася як релігійний, моральний та освітній рух. За таких обставин суди мали оцінити, чи свідчила участь заявника в освітній структурі організації про свідоме приєднання до її терористичних цілей, або ж могла бути проявом правомірної діяльності.
- Хоча підтримання зв'язків з організацією після грудня 2013 року могло бути релевантною обставиною, це не звільняло суди від обов'язку індивідуалізовано й у конкретному контексті встановити наявність *mens rea* саме в межах періоду, охопленого обвинуваченням.
- Суд також зазначив, що у справах про членство у злочинних або терористичних організаціях висновки щодо *mens rea* зазвичай ґрунтуються на сукупності поведінки та діяльності обвинуваченого протягом певного періоду, які можуть свідчити про його свідому прихильність до цілей організації та активну участь у їх досягненні. Оскільки прямі докази членства, зокрема зізнання, трапляються рідко, суди можуть покладатися на непрямі докази, але лише за умови проведення належної індивідуальної та контекстуальної оцінки. У цій справі такого аналізу здійснено не було.
- По-друге, усі інкриміновані заявнику дії стосувалися його посад в освітньому крилі організації, яка протягом багатьох років легально діяла в різних сферах суспільства як «морально-освітній рух». За таких умов багато

осіб могли підтримувати зв'язки з її видимими структурами, не знаючи про її справжні цілі. Тому національні суди мали встановити не лише факт зв'язку з організацією, а й те, чи свідчив характер цього зв'язку про наявність необхідного *mens rea*. Натомість вони обмежилися посиланням на роль заявника у сфері освіти, не встановивши його особистого, функціонального чи ієрархічного зв'язку зі стратегічними підрозділами організації, обсягу його повноважень чи обізнаності із її терористичними цілями в період, коли її ще не було приписано жодного акту насильства.

- Крім того, хоча суди зазначили, що заявник «діяв на рівні, що передбачав відповідальність», вони не визначили його місце у внутрішній ієрархії організації, обіймаючи посаду головного регіонального студентського лідера. Практика Касаційного суду вказувала на існування семирівневої структури з різним ступенем відповідальності її учасників.
- Суд наголосив, що висновок про наявність *mens rea* відповідає вимогам ст. 7 Конвенції лише тоді, коли ґрунтується на індивідуалізованому аналізі конкретних обставин справи. Сам по собі факт належності до організації, яка на той час загалом сприймалася як релігійний рух, не міг автоматично свідчити про усвідомлення заявником її терористичного характеру. Проте суди поклалися переважно на загальні висновки про подальшу трансформацію організації на терористичну, не встановивши, що заявник знав про це або приєднався до організації та продовжував підтримувати з нею зв'язки, повністю усвідомлюючи такі обставини. У судових рішеннях також не було будь-якого змістовного пояснення, як у справі заявника було встановлено один із суттєвих елементів злочину, а саме *mens rea*. Національні суди не пояснили, чому виконання заявником певних функцій в освітньому крилі організації задовго до офіційного визнання її терористичною привів до висновку, що він усвідомлював характер організації та її терористичні цілі, мав намір бути її членом та активно сприяв її діяльності.
- Відтак Суд дійшов висновку, що заявника було засуджено без належного встановлення суб'єктивної сторони злочину, **чим порушено гарантоване ст. 7 Конвенції право не бути покараним без належного встановлення особистої кримінальної відповідальності.**

Ключові слова: право особи не бути покараною без належного встановлення її особистої відповідальності, *mens rea* (суб'єктивна сторона злочину), індивідуалізація кримінальної відповідальності, терористична організація

4. Бату проти Швейцарії (*Batou v. Switzerland*) від 07.05.2026, заява № 30781/22

07.03.2019 Департамент безпеки, зайнятості та охорони здоров'я кантону Женеви надав заявниці дозвіл на проведення демонстрації з нагоди Міжнародного жіночого дня. У дозволі були визначені часові рамки та маршрут ходи, а також місце та тривалість публічних виступів. Заявниця мала сформувати групу охорони заходу, забезпечити дотримання учасниками встановлених умов і несли особисту відповідальність за перебіг заходу та можливі порушення.

Демонстрація відбулася 08.03.2019 за участю близько 1000 жінок. Наступного дня поліція повідомила про низку порушень умов дозволу, зокрема: нанесення графіті на вітрини магазинів, використання феєрверків, спроба відхилитися від запланованого маршруту, недостатня ідентифікація групи безпеки, а також нездатність заявниці належним чином контролювати хід демонстрації та порушення обов'язку керувати ходом.

Суд визнав заявницю винною у невиконанні умов, встановлених для проведення публічного заходу, та зобов'язав сплатити штраф у розмірі 200 швейцарських франків, який у разі несплати міг бути замінений двома днями позбавлення волі. Оскарження рішення було безуспішним.

- ЄСПЛ постановив, що засудження заявниці та накладення на неї штрафу за невиконання умов дозволу на проведення публічного заходу становило втручання в її право на свободу мирних зібрань, гарантоване ст. 11 Конвенції.
- Національні органи влади діяли на підставі ч. 4 ст. 5 Закону про публічні заходи, яка покладала на організатора обов'язок сформувати групу безпеки, а також ст. 10, що передбачала санкції у разі недотримання умов дозволу.
- Беручи до уваги загальний характер умов дозволу щодо створення групи безпеки та її обов'язку забезпечити дотримання учасниками встановлених вимог, Суд не був переконаний, що порушення заявницею цих обов'язків були належним чином доведені, а, головне, що вони становили осудну поведінку у розумінні його практики. У контексті відповідальності, яку обґрунтовано можна покласти на організатора заходу, Суд вважав, що навіть доведена неспроможність впоратися з таким тягарем відповідальності сама по собі не може розглядатися як осудна поведінка. У цій справі органи влади мали надто широку свободу розсуду при тлумаченні умов дозволу на проведення

публічного заходу та у застосуванні кримінальних санкцій.

- Надання дозволу із визначенням часу та місця проведення демонстрації дало органам влади можливість завчасно вжити необхідних превентивних заходів. Поліція була присутня протягом усього заходу, і ніщо не свідчило про те, що неналежні дії окремих учасників застали її зненацька. Оскільки учасники припинили такі дії після закликів до порядку, поліція нікого не затримувала.
- Суду було незрозуміло, чому національні суди визнали недоцільним допитати членів групи безпеки, створеної заявницею, оцінюючи твердження про її бездіяльність та неефективність, а головне невиконання обов'язків стосовно належного складу та функцій цієї групи, визначених у дозволі на проведення публічного заходу. Водночас, вони поклалися виключно на поліцейський рапорт, відхиливши доводи заявниці без переконливих мотивів.
- Суди не пояснили, чому саме заявниця як організаторка та створена нею група безпеки мали запобігти усім протиправним діям учасників демонстрації, хоча підтримання громадського порядку належало до обов'язків поліції. Крім того, дійшовши висновку, що заявниця не виконала свого обов'язку співпрацювати з поліцією, суди жодним чином не з'ясували, чи потребувала поліція повідомлення від заявниці або її групи безпеки для втручання, а також яким чином її стверджувана недостатня співпраця вплинула на здатність поліції підтримувати громадський порядок і загалом забезпечити належне проведення заходу.
- З огляду на вказане вбачалося, що суди не здійснили належного балансування між правом заявниці на свободу мирних зібрань та заявленою метою захисту прав і свобод інших осіб. Вони також не врахували характер демонстрації, зокрема те, що вона загалом мала мирний характер.
- Що стосується застосованої санкції Суд зазначив, що, окрім фінансових наслідків і загрози позбавлення волі, засудження призвело до відмови у видачі заявниці довідки про несудимість, необхідної для працевлаштування вчителем, хоч і згодом це рішення було скасовано.
- З огляду на відсутність будь-якої осудної поведінки з боку заявниці, а також те, що

демонстрація не спричинила істотних порушень громадського порядку чи небезпеки, Суд визнав, що її засудження, навіть із призначенням мінімального штрафу, не було пропорційним заявленій легітимній меті. Крім того, таке засудження могло мати «охолоджувальний ефект», стримуючи не лише заявницю, а й інших осіб від організації публічних заходів у майбутньому. Зокрема, заявниця припинила організовувати демонстрації та зазначила, що ніхто не погодився звернутися за дозволом на проведення феміністичного маршу 08.03.2022.

- З огляду на вказане Суд дійшов висновку, що суди не застосували стандарти, сумісні з принципами ст. 11 Конвенції, та не ґрунтували свої рішення на належній оцінці відповідних фактів. Отже, втручання не було «необхідним у демократичному суспільстві». Відповідно, **Суд визнав порушення ст. 11 Конвенції**.

Ключові слова: право на свободу мирних зібрань, пропорційність втручання

5. Б.М. проти Швейцарії (*B.M. v. Switzerland*) від 12.05.2026, заява № 50227/21

Заявник (1946 року народження) переслідувався за сексуальні злочини проти неповнолітніх. У 1993 році його заарештували в м. Париж та екстрадували до Швейцарії. Апеляційний суд засудив його до чотирьох років і чотирьох місяців позбавлення свободи за численні сексуальні дії та сексуальний примус (оральний та анальний статевий акт) щодо двох неповнолітніх пасинків. Водночас, суд відстрочив виконання покарання та застосував до заявника захід превентивного позбавлення свободи (*internement*) з огляду на стійку сексуальну девіацію, діагноз педофільії гомосексуального типу та нарцисичний/істеричний розлад особистості, а також високий ризик рецидиву. У 2005 році заявника помістили до установи виконання покарань.

Починаючи з 2010 року апеляційний суд неодноразово продовжував застосування вказаного заходу. У період 2014-2021 роки заявник безуспішно звертався з клопотаннями про умовне звільнення або переведення до установи відкритого типу.

У 2020 році адміністративний суд відхилив позов заявника щодо скасування рішення управління юстиції про відмову в умовному звільненні. У 2021 році Федеральний Верховний Суд частково відхилив апеляційну скаргу заявника та підтвердив продовження застосування заходу превентивного позбавлення свободи.

Превентивне позбавлення свободи (*internement*) – передбачений законодавством Швейцарії захід безпеки, що полягає в превентивному ув'язненні на невизначений строк осіб, які становлять особливу небезпеку для суспільства.

- Суд нагадав основні принципи, викладені у справі *D.J. проти Німеччини*. Утримання під вартою «після» засудження в розумінні п. 1 (а) ст. 5 Конвенції передбачає наявність достатнього причинно-наслідкового зв'язку між вироком

та позбавленням свободи, про яке йдеться. Такий зв'язок може бути втрачений, якщо рішення про відмову у звільненні ґрунтується на підставах, несумісних із цілями, які переслідував суд під час ухвалення первинного вироку, або на необґрунтованій оцінці в світлі цих цілей. Обґрунтованість такої оцінки може бути поставлена під сумнів, зокрема, якщо національні суди явно не мали достатньо актуальних експертних висновків, які б давали змогу дійти висновку, що особа й надалі становить небезпеку.

- У цій справі Суд зазначив, що рішення Федерального Верховного Суду від 2021 року про відмову у звільненні заявника відповідало цілям, яких прагнув досягти апеляційний суд у 2003 році, застосувавши захід превентивного позбавлення свободи, а саме: запобігання високому ризику того, що заявник у разі звільнення вчинить сексуальні дії щодо неповнолітніх.
- Суд також дійшов висновку, що рішення Федерального Верховного Суду ґрунтувалося на обґрунтованій та всебічній оцінці доказів, що були в його розпорядженні. Зокрема, він провів належну оцінку висновку судово-медичної експертизи 2014 року та приватної психіатричної експертизи 2019 року, послідовних звітів установи виконання покарань (2014, 2015, 2017, 2019 років), оцінку ризиків за системою ризик-орієнтованого виконання покарань і заходів безпеки (ROS 2017 року), дисциплінарну поведінку заявника та подальші вироки щодо нього за зберігання матеріалів дитячої порнографії.
- Вирішальне значення при оцінці ризику рецидиву було надано узгодженим висновкам експертиз 2024 та 2019 років, згідно з якими заявник не зміг критично осмислити небезпечність сексуального потягу до групи дітей, не мав стратегії подолання ризику повторного вчинення злочину і не демонстрував перспектив зміни поведінки, оскільки систематично відмовлявся від терапії,

спрямованої на подолання злочинної поведінки. За цих обставин прогноз щодо ризику повторного вчинення злочину залишився високим. Цей висновок додатково підтверджувався тим, як зазначив Федеральний Верховний Суд, що заявник, починаючи з 2012 року використовував дитячу порнографію, що свідчило про його потребу у відверто сексуальному та садистському задоволенні.

- Обидва експерти врахували похилий вік заявника, проте Суд визнав, що за конкретних обставин справи він не мав вирішального значення. Зокрема, Федеральний Верховний Суд послався на Діагностичний і статистичний посібник із психічних розладів (авторитетне фахове видання), відповідно до якого педофілія є довільним розладом без критеріїв ремісії, а також на дані про те, що близько чверті педофільських діянь вчиняються особами похилого віку.
- Щодо можливості умовного звільнення заявника Суд зазначив, що національні суди врахували узгоджені висновки обох експертів, які вважали звільнення можливим лише за умови запровадження суворих заходів контролю за ризиком рецидиву. Запропоновані висновком приватної психіатричної експертизи заходи, зокрема заборона контактів із дітьми та електронний моніторинг, передбачали б здійснення жорсткого нагляду за заявником поза межами установи виконання покарань, ефективність і результативність якого не могли бути гарантовані. У висновку зазначалось, що, з огляду на вік, заявник, ймовірно, міг вчинити злочин лише після тривалого контакту з дитиною, і його терапевти, а також родина та друзі повинні були в змозі виявляти ризикові ситуації та втручатися до того, як він зможе вчинити злочин. Проте Суд погодився, що така модель запобігання ризику повторного вчинення злочинів є складною для реалізації на практиці та фактично покладає на третіх осіб відповідальність за недопущення можливих нових злочинів, яку вони не можуть нести.

- Щодо пропорційності подальшого тримання заявника під вартою, Суд погодився з висновками національних судів, що з огляду на високий ризик повторного вчинення злочинів і відсутність будь-яких перспектив його зниження необхідність захисту потенційних потерпілих переважала інтерес заявника в умовному звільненні, а запропоновані висновком приватної психіатричної експертизи заходи контролю не були достатніми, насамперед тому, що заявник так і не усвідомив необхідності відмовитися від сексуальних контактів з дітьми та уникати контактів з ними загалом.
- З огляду на вказане, Суд дійшов висновку, що рішення національних органів про відмову у звільненні заявника ґрунтувалося на оцінці, яка відповідала меті застосованого до нього заходу превентивного позбавлення свободи, а саме захисту неповнолітніх від тяжких сексуальних злочинів.

Відповідно, Суд постановив, що **порушення п. 1 (а) ст. 5 Конвенції не було**.

- Водночас, Суд **встановив порушення п. 4 ст. 5 Конвенції** у зв'язку з позбавленням заявника можливості бути вислуханим. Суд зазначив, що під час вирішення питання у 2020 році про подальше превентивне позбавлення свободи адміністративний суд мав особисто вислухати заявника, оскільки необхідно було оцінити його особистість, ступінь суспільної небезпеки та ризик повторного вчинення злочинів. Необхідність заслухати заявника була ще більш обґрунтованою з огляду на його вразливий статус та відсутність більш нового експертного висновку, на який національні суди могли б спиратися при ухваленні рішення. Проте адміністративний суд не провів усне слухання у змагальному процесі, під час якого заявник міг би висловити свої зауваження.

Ключові слова: обґрунтованість застосування до заявника заходу превентивного позбавлення волі у зв'язку з ризиком рецидиву сексуальних злочинів щодо дітей, право бути особисто вислуханим

6. Міладзе проти Грузії (*Miladze v. Georgia*) від 19.05.2026, заява № 41585/23

Заявник працював кур'єром з доставки їжі. Він також називав себе громадським активістом.

У грудні 2022 року заявник опублікував у TikTok коротке відео, в якому критикував нову міську політику транспорту. Він використовував нецензурну лексику, спрямовану, зокрема, проти мера, його колег та поліції, неодноразово

вживаючи грузинський сленговий термін «набозарі» (грузинською – «ნაბოზარი», англійською – «motherfucker», «go fuck your mother», українською – «покидьок», «мерзотник», «виродок», «іди до дідька») та іншу лайку. Він опублікував відео у відкритому доступі, яке швидко стало «вірусним» і набрало понад 100 000 переглядів та 600 поширень.

Заявника було притягнуто до адміністративної відповідальності за порушення громадського спокою та порядку та накладено на нього штраф у розмірі 180 євро. Суди зазначили, що соціальні мережі, в тому числі TikTok, відіграють важливу роль у суспільному житті і тому мають розглядатися як «простір, де може порушуватися громадський порядок». Нецензурна лексика заявника становила безпідставну образу конкретних посадових осіб, не сприяючи при цьому жодній публічній дискусії, а, отже, вона не підпадала під захист права на свободу слова. Суди також наголосили на необхідності запобігати нормалізації особистих образ сексуалізованого характеру на великих платформах соціальних мереж, особливо тих, що популярні серед молоді.

- ЄСПЛ постановив, що притягнення заявника до адміністративної відповідальності за висловлювання в соціальній мережі та накладення на нього штрафу становило втручання у його право на свободу вираження поглядів за ст. 10 Конвенції.
- Втручання ґрунтувалось на п. 1 ст. 166 Кодексу про адміністративні правопорушення, яка забороняла вживання нецензурної лексики в громадських місцях. Суд не вбачав підстав ставити під сумнів його законність та уже визнавав, зокрема, у справі [Peradze and Others v. Georgia](#), що вказана норма відповідала вимозі «якості закону». Крім того, національні суди чітко пояснили, що поняття «публічне місце» охоплює кіберпростір, зокрема, соціальні мережі та інтернет-блоги.
- Втручання переслідувало легітимну мету, а саме захист моралі та прав інших осіб.
- Суд повторив, що межі розсуду держави щодо необхідності та ступеня втручання у свободу вираження поглядів залежать від низки факторів, і, насамперед, характеру висловлювання.
- Так, відеозапис заявника був частиною широкої публічної дискусії щодо реформи міського транспорту. Водночас, значна його частина складалася з надзвичайно грубих, відверто сексуалізованих і принизливих словесних нападів особисто на мера та неназваних співробітників поліції й служб безпеки («набозарі», українською – «покидьок», «мерзотник», «виродок»; «пішов ти до дідька»; тощо). Великий сегмент відеозапису не містив жодних аргументів чи критики, а складався з тривалої словесної агресії, позбавленої інформаційної цінності.
- Суд наголосив, що висловлювання, які набувають характеру цілеспрямованих та принизливих нападів на конкретних осіб, можуть виходити за межі захисту ст. 10 Конвенції. Навіть участь у палкій дискусії щодо благополуччя співгромадян не дає автору *carte blanche* на відверте та безпідставне особисте приниження посадових осіб у публічному просторі.
- Заявник використав найекстремальнішу розмовну лайку, яка з лінгвістичної точки зору в Грузії вважається формою словесної агресії. Суд, як і національні суди, не вбачав у його висловлюваннях жодних елементів політичної чи соціальної сатири, або стилістичної мети, здатної виправдати вибір настільки грубої, агресивної та навмисно образливої мови, позбавленої будь-якої наміру чи виразної цінності.
- Хоча заявник попередив про наявність нецензурної лексики, відео було опубліковане у відкритому доступі в TikTok без будь-яких обмежень. З огляду на особливості цієї платформи, яка характеризується легосприйнятливим контентом з швидким алгоритмічним поширенням та особливо високою залученістю молоді, на думку Суду, національні суди мали повне право вважати, що масштаб і швидкість поширення посилили вплив висловлювань заявника.
- У цьому зв'язку Суд ще раз наголосив, що здатність Інтернету до миттєвого та широкого поширення інформації може виправдовувати більш суворий регуляторний підхід, включаючи відповідальність за наклеп або іншим чином незаконні висловлювання, оскільки онлайн-контент створює підвищені ризики для реалізації прав людини, зокрема, права на повагу до приватного життя.
- З огляду на вказане Суд вважав, що в цій справі обґрунтування національних судів було достатньо детальним та враховувало контекст, зміст, тон, мету та потенційний вплив відео заявника, а необхідне зважування конкуруючих інтересів проведено з належною ретельністю. До того ж, на заявника було накладено мінімальний розмір штрафу, а влада не вживала заходів для видалення відео чи обмеження доступу до акаунта заявника в соціальних мережах. Він продовжував активно критикувати владу у соціальних мережах.
- Відтак, Суд дійшов висновку, що держава навела релевантні та достатні підстави для втручання у свободу вираження поглядів заявника. Отже, **порушення ст. 10 Конвенції не було.**

Ключові слова: право на свободу вираження поглядів, кіберпростір як публічне місце, вплив висловлювань в соціальних мережах на неповнолітніх, використання нецензурної лексики

7. Брун проти Швейцарії (*Brun v. Switzerland*) від 04.06.2026, заява № 50885/16

У 2000 році заявник був призваний на обов'язкову для всіх швейцарських чоловіків військову службу та прослужив 104 дні сапером у інженерних військах. Згодом його було визнано непридатним до подальшої служби за станом здоров'я, однак він залишався військовозобов'язаним і мав сплачувати податок за звільнення від військової служби. Заявник оскаржив цей обов'язок, стверджуючи, що зазнав дискримінації за ознакою статі та громадянства, оскільки жінки й іноземці не були зобов'язані проходити військову службу, або сплачувати відповідний податок. Суди відхилили його позов, оскільки вказаний податок був заміщувальним (компенсаційним) платежем за невиконаний обов'язок проходження військової служби, а його розмір визначався залежно від оподатковуваного доходу, щоб забезпечити належний баланс між тягарем осіб, які проходили військову службу, та осіб, звільнених від неї.

- ЄСПЛ нагадав про загальні принципи ст. 14 Конвенції, закріплені у справі *Molla Sali v. Greece*, зокрема: 1) має існувати різниця у ставленні до осіб, які перебувають в аналогічних або суттєво схожих ситуаціях, на підставі ідентифікованої ознаки; 2) таке ставлення є дискримінаційним, якщо воно не має об'єктивного та розумного обґрунтування, тобто якщо воно не спрямовано на досягнення легітимної мети або якщо між застосованими засобами та метою, яка переслідується, відсутній розумний зв'язок пропорційності; 3) держави користуються свободою розсуду, обсяг якої варіюється залежно від обставин, предмета розгляду та його передумов; та 4) як тільки заявник довів наявність різниці у ставленні, тягар обґрунтування перекладається на уряд.
- Суд також наголосив, що: (а) ст. 14 Конвенції не забороняє різне ставлення, спрямоване на усунення «фактичної нерівності»; (б) у питаннях національної безпеки та організації збройних сил державам надається широка свобода розсуду; (с) різниця у ставленні за ознакою статі потребує «особливо вагомих підстав», тоді як посилення на традиції, загальні переконання чи панівні суспільні уявлення самі по собі не є достатнім обґрунтуванням; (д) наявність або

відсутність європейського консенсусу впливає на обсяг свободи розсуду, яка надається державі.

- Відповідно до національного законодавства армія Швейцарії організована переважно за принципом міліційної системи; усі чоловіки, які є громадянами Швейцарії, зобов'язані проходити військову службу; а всі чоловіки – громадяни Швейцарії, які не проходять військову службу (або альтернативну цивільну службу, передбачену для осіб, які відмовляються від військової служби з мотивів совісті), за винятком осіб із тяжкою інвалідністю, зобов'язані сплачувати податок за звільнення від військової служби. Суд наголосив, що цей обов'язок є не лише за законом, а й фактичним. На час подій 80 % особового складу швейцарської армії становили військовослужбовці міліційної системи. Отже, покладення фінансового обов'язку на чоловіків, громадян Швейцарії, звільнених від проходження військової служби, мало компенсаційний характер і було покликано забезпечити рівність між тими, хто проходив військову службу (або альтернативну цивільну службу у разі відмови від військової служби з мотивів совісті), і тими, хто звільнений від її проходження.
- У цьому зв'язку Суд зазначив, що жінки та іноземні громадяни, які не були зобов'язані проходити військову службу та, відповідно, сплачувати податок за звільнення від неї, не перебували в ситуації, порівнянній із ситуацією заявника – чоловіка, громадянина Швейцарії, який був зобов'язаний, однак був звільнений від її проходження.
- При цьому, навіть припустивши порівнянність ситуації заявника з цими групами, Суд визнав різницю у ставленні об'єктивно та обґрунтовано виправданою, оскільки вона переслідувала легітимну мету забезпечення ефективної системи національної оборони.
- Щодо іноземних громадян Суд погодився з аргументами Уряду, що вони не користуються тим самим обсягом громадянських прав і, відповідно, не несуть ті самі обов'язки, що й громадяни Швейцарії, зокрема, щодо проходження військової служби. Інший підхід міг

би призвести до конфлікту військових обов'язків перед різними державами та пов'язаних із цим ускладнень у міждержавних відносинах. Крім того, жодна Договірна держава не запровадила обов'язкової військової служби для іноземців.

- Щодо жінок Суд встановив, що на час подій серед Договірних держав існував загальний консенсус, відповідно до якого жінки не підлягали обов'язковій військовій службі, за винятком Норвегії, де такий обов'язок було запроваджено у 2013 році. Цей підхід ґрунтувався на усталених традиціях у сфері національної оборони, громадській думці та суспільних інтересах відповідних держав. Суд зазначив, що захист

національної безпеки та організація збройних сил становили особливо вагомую причину, що виправдовувала різницю у ставленні за ознакою статі щодо обов'язку проходження обов'язкової військової служби.

- З огляду на вказане, враховуючи широку свободу розсуду держав, Суд дійшов висновку, що **порушення ст. 14 Конвенції у поєднанні зі ст. 4 не було** ані щодо різниці у ставленні за ознакою громадянства, ані щодо різниці у ставленні за ознакою статі.

Ключові слова: дискримінація, різниця у ставленні за ознаками громадянства та статі в контексті обов'язкової військової служби

8. С.П. проти Іспанії (*C.P. v. Spain*) від 11.06.2026, заява № 50181/22

У 2018 році заявниця була вагітною та вирішила народжувати вдома за допомогою В., дипломованої акушерки. Коли термін вагітності становив 42 тижні, вона звернулася до лікарні для медичного огляду. Лікар дійшов висновку, що існував ризик для життя та здоров'я заявниці та плода, і необхідно було стимулювати пологи. Того дня заявниця залишила лікарню, щоб проконсультуватися з акушеркою.

Наступного дня за клопотанням лікарні черговий суддя постановив примусово госпіталізувати заявницю для індукції пологів у разі потреби. Через деякий час після прибуття до її будинку працівників поліції та бригади швидкої медичної допомоги заявниця погодилася поїхати до лікарні. Під час госпіталізації лікарі не виявили ознак невідкладної небезпеки, тому спочатку обрали тактику спостереження. Згодом пологи розпочалися природним шляхом, однак через відсутність їх прогресування та супровідні ризики за письмовою згодою заявниці та її партнера лікарі провели екстрений кесарів розтин. Дитина народилася здоровою.

Суд першої інстанції, якого підтримав апеляційний суд, визнали рішення про примусову госпіталізацію заявниці законним. Конституційний Суд постановив, що хоча закон прямо не передбачав такої процедури у випадку пологів, застосоване втручання мало достатнє правове підґрунтя та було пропорційним меті захисту життя і здоров'я заявниці та її ненародженої дитини.

- ЄСПЛ зазначив, що хоча ст. 8 Конвенції не можна тлумачити як таку, що надає право народжувати вдома, неможливість на практиці отримати допомогу під час домашніх пологів

підпадає під сферу права жінок на повагу до приватного життя. Пологи є унікальним і делікатним моментом у житті жінки. Вони охоплюють питання фізичної та моральної недоторканності, медичної допомоги, репродуктивного здоров'я та захисту інформації, пов'язаної зі здоров'ям. Тому такі питання, включаючи вибір місця пологів, фундаментально пов'язані з приватним життям жінки та підпадають під сферу застосування цього поняття для цілей ст. 8 Конвенції.

- У цьому зв'язку примусова госпіталізація заявниці відповідно до постанови чергового судді становила втручання у її приватне життя. При цьому, законодавство Іспанії не забороняло пологи вдома, а лікарі не відраджували її від такого вибору аж до виявлення ризиків для плода.
- Щодо законності втручання, Конституція Іспанії закріплює основні права, зокрема право на життя, і такі положення мають пряму дію. Черговий суддя дійшов висновку, що ст. 29 Цивільного кодексу поширювала на ненароджену дитину захист, який надається дитині після народження. Такий висновок дозволив йому розглянути ситуацію з точки зору ст. 158(6) Цивільного кодексу, яка надавала повноваження виносити будь-яке рішення, яке суддя вважав за доцільне, щоб уберегти неповнолітнього від небезпеки. Черговий суддя виніс рішення про госпіталізацію заявниці на підставі висновку лікарні, що плід перебував у безпосередній та серйозній небезпеці. Правові підстави для втручання були детально розглянуті національними судами. Конституційний Суд визнав, що вони були достатніми та

обґрунтованими, а черговий суд правомірно застосував «інтерпретаційний» підхід.

- Оскаржуваний захід переслідував легітимну мету захисту здоров'я заявниці та її ненародженої дитини.
- Суд нагадав, що питання у сфері охорони здоров'я належать до сфери дискреційних повноважень національних органів влади; за обставин цієї справи держава користувалася широкою свободою розсуду.
- Оцінюючи пропорційність втручання Суд встановив, що постанова чергового судді ґрунтувалася на інформації від медичних фахівців, які посилалися на результати проведеного напередодні обстеження та виявлені серйозні ризики для плода, зокрема можливу гіпоксію та внутрішньоутробну загибель, а також на терміновість питання. Лікарі також поінформували, що заявниця (а) планувала народжувати вдома; (б) була поінформована про результати обстеження та виявлені ризики, але спроби переконати її госпіталізуватися для негайного стимулювання пологів виявилися марними; та (в) що вона не повернулася до лікарні. Постанова обмежувалася примусовою госпіталізацією для стимуляції пологів у разі необхідності і черговий суддя належно обґрунтував його мету.
- Суд погодився з Конституційним Судом, що підстави, наведені національними органами влади для обґрунтування втручання, були доречними та достатніми. Хоча між матір'ю та її дитиною зазвичай не існує конфлікту інтересів, певні рішення, прийняті матір'ю щодо місця, обставин або способу пологів, можуть спричинити підвищений ризик для здоров'я та безпеки новонароджених.
- На відміну від справи [Pindo Mulla v. Spain](#) (див. також [Бюлетень № 3/2024](#)), у цій справі відмова заявниці звернутися за медичною допомогою до фахівців у належним чином обладнаній лікарні створювала пряму загрозу

здоров'ю дитини. Тому черговий суддя надав меншу вагу праву матері на особисту свободу та праву вільно обирати місце й спосіб пологів. На думку Суду, такий вибір був обґрунтованим та, всупереч твердженням заявниці, був зумовлений не її рішенням народжувати вдома як таким, а її відмовою співпрацювати з медичним персоналом у ситуації серйозної та безпосередньої загрози для ненародженої дитини.

- Той факт, що дитина зрештою народилася шляхом кесаревого розтину, свідчив про те, що оцінка наявності високого ризику для матері та дитини була далеко не безпідставною.
- Суд також погодився, що менш обмежувальних заходів не було. Заявниця відмовилася від добровільної госпіталізації, а невідкладність ситуації не дозволяла проводити додаткову експертизу чи слухання. При цьому, хоча заявницю не заслухали до винесення термінового рішення, вона мала повну можливість висловити свої доводи під час подальшого судового перегляду.
- Таким чином, Суд дійшов висновку, що втручання було необхідним у демократичному суспільстві. Отже, **порушення ст. 8 Конвенції не було**.
- Щодо скарги заявниці за ст. 5 Конвенції, Суд встановив, що черговий суддя не виносив постанови про затримання, арешт або інше позбавлення свободи заявниці. Не було достатніх ознак примусу або будь-якого наміру з боку органів влади затримати її. Вона не перебувала в ізоляції та мала можливість контактувати із зовнішнім світом, а її партнер супроводжував її протягом усього часу. За цих Суд дійшов висновку, що заявниця не була позбавлена свободи в розумінні Конвенції та **визнав скаргу за ст. 5 Конвенції неприйнятною**.

Ключові слова: вибір місця проведення пологів, примусова госпіталізація вагітної жінки для проведення симуляції пологів

9. Талескі та інші проти Північної Македонії ([Taleski and others v. North Macedonia](#)) від 23.06.2026, заяви №№ 34261/23, 7877/24

На час подій заявники обіймали високі державні посади та/або були членами правлячої політичної партії (Демократична партія за македонську національну єдність).

У 2015 році після викриття масштабного незаконного прослуховування телефонних розмов, яке спричинило глибоку політичну кризу, було створено Спеціальну прокуратуру для

розслідування злочинів, виявлених на підставі матеріалів прослуховування. У межах цих розслідувань заявників обвинувачували у корупції та правопорушення під час виборів.

У квітні 2016 року Президент видав акти про помилування 56 осіб. Помилування були надані без проведення звичайної процедури помилування, і заявники фактично були звільнені від кримінального переслідування за інкриміновані їм правопорушення.

Після масових протестів і гострої політичної реакції парламент ухвалив спеціальний Закон про помилування 2016 року, який протягом 30 днів надавав Президенту повноваження скасувати раніше видані акти помилування.

Незважаючи на заперечення заявників, кримінальні провадження щодо них продовжились і, зрештою, їх було визнано винними та засуджено до позбавлення волі.

Заявники стверджували, що ретроспективне законодавче скасування остаточних актів помилування та подальше кримінальне переслідування порушили принципи правової визначеності й верховенства права.

- ЄСПЛ зазначив, що відповідно до національного законодавства, чинного на момент надання помилувань, вони вважалися остаточними та незворотними актами милосердя Президента, та не передбачалося механізму їх оскарження, скасування або анулювання. Такий механізм було запроваджено лише Законом про помилування 2016 року, який тимчасово надав Президенту повноваження скасовувати акти про помилування, видані без проведення процедури помилування. Оскільки цей механізм діяв лише 30 днів, він очевидно був спрямований на вже видані акти помилування, тобто мав ретроспективну дію.
- Навіть якщо цей Закон вплинув на результат провадження, оскільки дозволив скасувати раніше безповоротні акти помилування та продовжити кримінальні провадження, які інакше були б припинені, Суд дійшов висновку, що за обставин цієї справи таке законодавче втручання ґрунтувалося на переконливих підставах загального інтересу і тому не порушувало принципів юридичної визначеності та верховенства права.
- Оцінюючи пропорційність законодавчого втручання, Суд врахував, що акти про помилування були видані Президентом поза межами своїх повноважень (*ultra vires*) і фактично унеможливили кримінальне переслідування за серйозні системні правопорушення, чим підірвали

принцип верховенства права. Суд також проаналізував спосіб і час ухвалення вказаного Закону, передбачуваність законодавчого втручання, сферу дії та наслідки.

- Суд не знайшов підстав ставити під сумнів висновки Верховного Суду про те, що акти помилування були видані без належної правової підстави, оскільки ґрунтувалися на ст. 11 Закону про помилування 1993 року, яка на той час уже не діяла. Це положення було скасоване Законом про помилування 2009 року. Верховний Суд також дійшов висновку, що рішення Конституційного Суду про визнання неконституційним Закону про помилування 2009 року не відновило дію цієї норми. За цих обставин Суд дійшов висновку, що акти про помилування були обтяжені фундаментальною вадою, здатною виправдати відступ від принципу правової визначеності.
- Щодо принципу верховенства права Суд зауважив, що у необхідно було збалансувати два його складники: правову визначеність, з одного боку, та підзвітність посадових осіб і рівність усіх перед законом з іншого. Суд нагадав, що боротьба з безкарністю є невід'ємною складовою забезпечення верховенства права. Ухваливши Закон про помилування 2016 року, парламент прагнув відновити верховенство права, забезпечивши притягнення до відповідальності державних посадових осіб, у тому числі найвищого рівня, яких Президент без належної правової підстави звільнив від кримінального переслідування. За обставин цієї справи потреба забезпечити підзвітність посадових осіб та не допустити їхнього становища понад законом переважала інтерес у збереженні правової визначеності.
- Суд також врахував, що сумніви щодо законності актів про помилування виникли одразу після їх видання, а вимоги щодо їх скасування були висловлені невідкладно. Тому заявники могли передбачити, що будуть вживатися заходи для їх скасування. Закон про помилування 2016 року був ухвалений менш ніж через шість тижнів після видання актів про помилування, а їх скасування відбулося ще через тиждень. У цей період кримінальні провадження щодо заявників ще тривали, рішень про їх закриття не було, а акти про помилування не були реалізовані жодним судовим рішенням, яке набрало законної сили (*res judicata*). Крім того, Закон не вплинув на матеріально-правову оцінку справ, оскільки не змінював ні підстав кримінальної відповідальності за інкриміновані заявникам злочини, ні передбачених за них санкцій. Відтак, він не вплинув на судові вирішення справ по суті.

- Стосовно доводів заявників про те, що Закон про помилування 2016 року був спрямований саме проти них, Суд зазначив, що його основною метою було створення механізму скасування президентських актів помилування, наданих без попередньої процедури щодо помилування. Таких актів було дуже небагато, тобто відповідне положення стосувалося невеликої, легко ідентифікованої групи осіб і було фактично спрямоване на скасування помилювань 56 осіб, у тому числі заявників. Водночас Суд врахував винятковий характер ситуації, що виникла внаслідок рішення Президента без належної правової підстави помилювати високопосадовців власної політичної партії. За таких обставин політична криза та необхідність відновлення верховенства права виправдовували ухвалення виняткового закону, спрямованого на невелику групу осіб, які інакше скористалися б незаконним помилуванням.
- Таким чином, Суд **не встановив порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з законодавчим втручанням, яке дозволило скасувати президентські помилування та продовжити кримінальне провадження проти заявників.
- Водночас, Суд **встановив порушення п. 1 ст. 6 Конвенції** у зв'язку з неврученням копії подання прокурора вищого рівня другому та третьому заявникам.
- Хоча національне законодавство дійсно не зобов'язувало надсилати стороні захисту копію

подання прокурора вищого рівня у апеляційному провадженні, Суд відхилив аргумент Уряду про дотримання принципу змагальності лише через присутність заявників та їх захисників у судовому засіданні, де прокурор виклав свої доводи. На думку Суду, покладення на сторону захисту обов'язку ознайомитися з доводами обвинувачення лише шляхом участі в судовому засіданні створює для неї непропорційний тягар і не гарантує реальної можливості належним чином підготувати та надати свої заперечення.

- Відповідні недоліки не були усунуті під час касаційного провадження. По-перше, вирішальним було те, чи мала сторона захисту ефективну можливість ознайомитися з поданням та висловити свої заперечення у належній формі й у належний час до постановлення рішення апеляційного суду. По-друге, другий і третій заявники визнали вину, їхні апеляційні скарги стосувалися лише питань права, а прокурор у своєму поданні порушував питання пропорційності призначеного покарання, яке Верховний Суд не мав повноважень переглядати. Єдиним належним способом виправлення порушення було б скасування Верховним Судом рішення апеляційного суду та направлення справи на новий розгляд, чого не відбулось.

Ключові слова: верховенство права, принцип правової визначеності, законодавче втручання з ретроактивною дією з метою скасування актів Президента про помилування та продовження кримінального переслідування високопосадовців

10. Малачіні та інші проти Росії (*Malachini and others v. Russia*) від 23.06.2026, заяви №№ 9184/09, 22580/10

Заявники були родичами трьох загиблих та п'ятьох грузинських військовослужбовців, які перебували у полоні під час російсько-грузинського збройного конфлікту у серпні 2008 року.

Після захоплення військовополонених утримували в різних місцях у м. Цхінвалі, де їх систематично били, обпікали частини тіла, принижували, допитували, змушували ходити по грузинському прапорі, а також піддавали іншим формам жорстокого поводження. Частина цих подій була зафіксована на відеозаписах і підтверджувалася показаннями очевидців.

За твердженнями заявників, у період 10-11.08.2008 двох військовополонених було виведено з місця утримання та страчено. Третього військовополоненого востаннє бачили

живим у полоні, де його жорстоко били та погрожували вбивством. Через кілька місяців його тіло було передано грузинській стороні. Інших військовополонених утримували до 19.08.2008, після чого їх обміняли на російських військовополонених.

- ЄСПЛ нагадав, що загальні принципи щодо екстериторіальної юрисдикції були викладені у справах *Georgia v. Russia (II)* [GC], *Ukraine and the Netherlands v. Russia (dec.)* [GC], *Ukraine and the Netherlands v. Russia* [GC].
- Викладені в скаргах факти підтверджувалися значним обсягом доказів, зокрема послідовними та взаємно узгодженими показаннями очевидців, відеоматеріалами, висновками судово-медичних експертів і звітами неурядових організацій. Відповідно, стверджувані катування та вбивство

трьох грузинських військовослужбовців, які перебували в полоні, за своєю природою не могли вважатися «актами війни» чи «військовими операціями», здійсненими під час активної фази бойових дій в умовах хаосу або безладу, щодо яких у справі *Georgia v. Russia (II)* [GC] Суд дійшов висновку про відсутність юрисдикції Росії за ст. 1 Конвенції. Отже, держава могла мати екстериторіальну юрисдикцію щодо вказаних інцидентів, оскільки вони сталися не під час участі військовослужбовців у бойових діях, а коли перебували під вартою, навіть якщо це відбувалося в період активних бойових дій.

- Грузинські військовополонені, зокрема й заявники у цій справі, утримувалися в м. Цхінвалі силами Південної Осетії. Навіть до початку бойових дій у 2008 році, за винятком кількох грузинських сіл поблизу міста, уряд Грузії був позбавлений можливості здійснювати владу та контроль над рештою території Південної Осетії, включаючи м. Цхінвалі. Тому для визначення відповідальності Російської Федерації за дії південноосетинських сил щодо затриманих осіб вирішальне значення мало питання про характер контролю, який Російська Федерація здійснювала над Південною Осетією як до початку, так і під час активної фази бойових дій.
- Суд нагадав, що раніше вже встановив здійснення Російською Федерацією ефективного контролю та вирішального впливу над Абхазією, яка існувала як *de facto* утворення завдяки її постійній політичній, економічній і військовій підтримці. На думку Суду, зв'язки між Російською Федерацією та Південною Осетією були щонайменше аналогічними, якщо не міцнішими.
- Суд врахував висновки Місії Європейського Союзу з встановлення фактів щодо конфлікту в Грузії щодо «повзучої анексії» до початку бойових дій (паспортизація населення, формування сепаратистського уряду і силових структур російськими посадовими особами тощо), а також інші докази, які свідчили, що підпорядкованість Південної Осетії Російській Федерації зберігалася як під час активної фази бойових дій, так і після їх припинення. Зокрема, вже з 09.08.2008 Російська Федерація забезпечувала не лише повітряну, а й наземну військову підтримку, мала значну військову присутність у регіоні та надавала військову й логістичну допомогу силам *de facto* влади, у тому числі в місцях утримання грузинських військовополонених.
- Суд також врахував події, що відбулися невдовзі після затримання та ймовірного вбивства військовополонених. Після укладення угоди про припинення вогню 12.08.2008 Російська

Федерація почала здійснювати ефективний контроль над усією територією Південної Осетії, включаючи райони, які раніше контролювалися Грузією, та прилеглу «буферну зону». Навіть після офіційного виведення російських військ із буферної зони 10.10.2008 збереження значної російської військової присутності та залежність південноосетинської влади від Російської Федерації, підтверджена укладеними між ними угодами про співробітництво та допомогу, свідчили про продовження такого ефективного контролю.

- Вказані обставини поза розумним сумнівом свідчили, що троє грузинських військовополонених утримувалися на території, яка перебувала під ефективним контролем Російської Федерації у розумінні практики Суду.
- Водночас Суд наголосив, що встановлення просторової юрисдикції не означало автоматичного поширення юрисдикції Російської Федерації на події, які відбувалися поза межами цієї території, або на військові операції, здійснені під час активної фази бойових дій у значенні «збройного протистояння та боїв між ворожими військовими силами, які прагнуть встановити контроль над територією в умовах хаосу», як це було визначено у справі *Georgia v. Russia (II)* [GC]. Крім того, цей висновок не стосувався питання персональної юрисдикції.
- Суд встановив, що наявні докази свідчили про застосування до трьох військовополонених надзвичайно жорстокого насильства під час перебування в полоні. Існували переконливі докази, які поза розумним сумнівом підтверджували, що двоє з них були вбиті саме під час перебування в полоні. Тіло третього військовополоненого було передано грузинській владі лише через понад три місяці після захоплення. Хоча точна причина та обставини його смерті залишилися нез'ясованими, було безсумнівно встановлено, що востаннє його бачили живим під вартою південноосетинських сил, де він зазнавав насильства та погроз убивством. За цих обставин Суд визнав, що він, ймовірно, загинув насильницькою смертю невдовзі після цього. З огляду на наявні матеріали Суд визнав встановленим, що смерть усіх трьох військовополонених настала за обставин, відповідальність за які несе Російська Федерація.
- При цьому, держава не надала належного пояснення щодо їхньої смерті та не провела ефективного розслідування. Отже, **мало місце порушення ст. 2 Конвенції у матеріальному та процесуальному аспектах.**

- Суд також нагадав, що у справі [Georgia v. Russia \(III\)](#) [GC] вже встановив існування адміністративної практики порушень ст. 3 Конвенції у зв'язку із катуванням грузинських військовополонених, яких утримували в м. Цхінвалі у період 8-17.08.2008.
- З огляду на свідчення відповідних військовополонених про надзвичайно жорстоке насильство, якого вони зазнали під час перебування в полоні, а також на значний обсяг матеріалів, що підтверджували їх достовірність, Суд дійшов висновку, що всі троє грузинських військовополонених стали жертвами

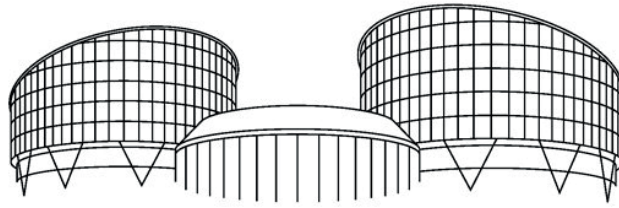
поводження, яке суперечило ст. 3 Конвенції та становило катування. Відповідальність за дії південноосетинських сил покладалася на Російську Федерацію. При цьому, держава не провела ефективного розслідування скарг заявників. Таким чином, **мало місце порушення ст. 3 Конвенції** у матеріальному та процесуальному аспектах.

Розмір сатисфакції: по 65 000 або 40 000 євро відшкодування *моральної шкоди* заявникам.

Ключові слова: катування військовополонених, гуманітарне право, вбивство військовополонених

III. Рішення Європейського суду з прав людини (переклад)

П'ЯТА СЕКЦІЯ

УХВАЛА

Заява № 12486/12

Володимир Анатолійович ДЕГТЯР
проти України

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідання якого відбулось 13 липня 2023 року у складі Комітету:

Мартіньш Міц, *президент*,

Марія Елосегі,

Катержина Шимачкова, *судді*,

та Мартіна Келлер, *заступник секретаря секції*,

Беручи до уваги:

заяву (№ 12486/12) проти України, подану до Суду за статтею 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) 13 грудня 2011 року громадянином України паном Володимиром Анатолійовичем Дегтярем, який народився у 1983 році та, за останньою інформацією, проживає у м. Дніпро (далі - заявник), і якого представляла пані О. Єнакієва, адвокат, що практикує у м. Дніпро;

рішення повідомити про скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 1 щодо порушення принципів юридичної визначеності та *res judicata* Уряд України (далі - Уряд) в особі виконуючого обов'язки Уповноваженого, останнім часом пані О. Давидчук, з Міністерства юстиції, та оголосити решту заяви неприйнятною;

зауваження сторін;

після обговорення, вирішує наступне:

ПРЕДМЕТ СПРАВИ

1. Після засудження Ялтинським міським судом 13 травня 2008 року за шахрайство, яке було залишено в силі Верховним Судом 30 липня 2009 року, заявника було зобов'язано виплатити компенсацію за моральну шкоду потерпілому від цього злочину в рамках окремого цивільного провадження. Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції та статтю 1 Протоколу № 1, заявник скаржився на те, що суди, які розглядали цивільний позов, проігнорували той факт, що аналогічний позов потерпілого вже був відхилений як необґрунтований у кримінальному провадженні проти нього.

2. Зокрема, у своєму вирокі від 13 травня 2008 року Ялтинський міський суд постановив, що потерпіла не вказала, яку суму вона вимагає відшкодування моральної шкоди. 13 липня 2010 року в ході подальшого цивільного провадження проти заявника той самий суд присудив потерпілій 100 000 українських гривень (еквівалент приблизно 9 000 євро на той час) як компенсацію моральної шкоди, якої вона зазнала і продовжувала зазнавати у зв'язку з численними судовими позовами, деякі з яких тривали на момент ухвалення цього рішення, з метою забезпечення повернення її майна, що

постраждало від шахрайських дій заявника. Рішення від 13 липня 2010 року було частково змінено Апеляційним судом АР Крим 19 січня 2011 року, який зменшив розмір відшкодування до 50 000 грн (еквівалент приблизно 4 500 євро на той

час), і це рішення було залишено без змін Вищим спеціалізованим судом з розгляду цивільних і кримінальних справ в остаточному рішенні від 25 липня 2011 року.

ОЦІНКА СУДУ

3. Заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 1 на те, що рішення судів, які задовольнили позов потерпілого щодо відшкодування моральної шкоди у цивільному провадженні проти нього, суперечили принципам юридичної визначеності та *res judicata*.

4. Уряд стверджував, що скарги заявника були необґрунтованими, оскільки вимога потерпілої про відшкодування моральної шкоди у цивільному провадженні відрізнялася від її вимоги, яка була раніше відхилена у кримінальному провадженні.

5. Суд повторює, що правонасправедливий судовий розгляд відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції, витлумачене у світлі принципів верховенства права та юридичної визначеності, охоплює вимогу про те, що, коли суд остаточно вирішив питання, його рішення не повинно ставитися під сумнів, якщо це не є необхідним через обставини суттєвого та переконливого характеру (див., серед інших джерел, рішення у справах «Кехайя та інші проти Болгарії», №№ 47797/99 та 68698/01, п. 61, 12 січня 2006 р., та «Рябий проти Росії», №. 52854/99, П. 52, ECHR 2003-IX). Суд встановив порушення цього положення в низці справ, коли факти, які вже були встановлені остаточним рішенням, пізніше були скасовані судами в новій справі між тими ж сторонами (див., наприклад, рішення у справі «Есертас проти Литви», по. 50208/06, § 25, 31 травня 2012 року, та «Гражулевічюте проти Литви», по. 53176/17, §§ 80-83, 14 грудня 2021 року). У цих справах Суд також постановив, що ефект *res judicata* остаточних судових рішень має обмеження *ad personam* та *ad rem* у всіх правових

системах (див. *Кехайя та інші*, § 66; *Есертас*, § 22; і *Гражулевічюте*, § 74, всі згадані вище).

6. Повертаючись до цієї справи, Суд зазначає, що українське законодавство в редакції, чинній на момент розгляду справи, зокрема, пункт 2(2) частини другої статті 122 Цивільного процесуального кодексу, передбачало аналогічні обмеження щодо набуття остаточними судовими рішеннями чинності *res judicata*.

7. Суд також зазначає, що позов потерпілої щодо відшкодування моральної шкоди, розглянутий у цивільному провадженні проти заявника, охоплював, принаймні частково, події та провадження після його засудження 13 травня 2008 року (див. пункт 2 вище). Таким чином, цивільне провадження не стосувалося того самого питання, яке було вирішено у кримінальному провадженні (див. пункт 1 вище). Їх матеріальна сфера явно відрізнялася (для порівняння справи *Кехайя та інші*, § 67; *Есертас* § 23; і *Гражулевічюте*, § 78, всі згадані вище).

8. Таким чином, скарга заявника за пунктом 1 статті 6 є необґрунтованою (див. рішення у справі «Ілієва та інші проти Болгарії», № 17705/05, §§ 4042, від 3 лютого 2015 року, та, *mutatis mutandis*, «Тантілові проти Болгарії», №. 39351/05, §§ 35-38, 13 січня 2015 року).

9. Його аналогічна скарга за статтею 1 Протоколу № 1 не містить ознак порушення прав і свобод, закріплених у цьому положенні.

10. Отже, Суд відхиляє заяву як явно необґрунтовану відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

З ЦИХ ПРИЧИН СУД, ОДНОГОЛОСНО

Оголошує заяву неприйнятною.

Мартіна Келлер
Заступник

Укладено англійською мовою та повідомлено письмово 7 вересня 2023 року.

Мартінш Міц
Секретаря-Президент

IV. Окремі питання функціонування європейської системи захисту прав людини

XIII Щорічний Міжнародний Форум з практики Європейського суду з прав людини (2026)

«Європейська конвенція з прав людини у правовій системі та юридичній освіті в Україні: науковий та прикладний вимір»

«Демократія, яка захищає себе - погляд зі Страсбургу: геополітичний тиск, дезінформація та тест на пропорційність»

Артурс Кучс, суддя ЄСПЛ (Латвія)

V. Показчик справ, вказаних у розділах I та II

I. Огляд практики Європейського суду з прав людини у справах проти України за період 01.04.2026 по 30.06.2026

1. **Пивоварчук проти України** ([Pyvovarchuk v. Ukraine](#)) від 02.04.2026, заява № 1129/25, с. 5
Ключові слова: незаконне затримання, недоліки у протоколі про затримання, недоліки у перегляді рішення про тримання під вартою
2. **Аленгоз та інші проти України** ([Alengoz and others v. Ukraine](#)) від 02.04.2026, заяви №№ 14500/25, 18188/25, 18838/25, 20476/25, 23310/25, 23374/25, с. 5
Ключові слова: тривалість кримінального провадження, розумний строк
3. **Український та інші проти України** ([Ukrayinskyy and others v. Ukraine](#)) від 02.04.2026, заяви №№ 48751/19, 61495/19, 61496/19, 61497/19, 61498/19, 61499/19, 61500/19, 61501/19, 61502/19, 61503/19, 61504/19, 61505/19, 61506/19, 61507/19, 61508/19, 61509/19, 61510/19, 61511/19, 61512/19, 61513/19, 61514/19, 61515/19, 61516/19, 61517/19, 61518/19, 61519/19, 61520/19, 61521/19, 61522/19, 61523/19, 61524/19, 61525/19, 61526/19, 61527/19, 61528/19, 61529/19, 61530/19, 61531/19, 61532/19, 61533/19, 61534/19, 61536/19, с. 5
Ключові слова: перешкодження пенітенціарними установами у реалізації права на подання індивідуальної заяви до Суду, неналежні умови тримання під вартою
4. **Федерація профспілкових організацій Чернігівської області проти України (щодо сатисфакції)** ([Federation of trade unions of Chernihiv region v. Ukraine \(Just satisfaction\)](#)) від 09.04.2026, заява № 40633/15, с. 7
5. **Ричка проти України** ([Rychka v. Ukraine](#)) від 09.04.2026, заява № 56119/1, с. 7
Ключові слова: принцип рівності сторін, принцип процесуальної справедливості, можливість бути присутнім на засіданні суду
6. **Кісь та Левчук проти України** ([Kis and Levchuk v. Ukraine](#)) від 09.04.2026, заява № 910/18, с. 7
Ключові слова: дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації, неефективне розслідування нападу на одностатеву пару
7. **Мамедов проти України** ([Mamedov v. Ukraine](#)) від 09.04.2026, заява № 43548/18, с. 8
Ключові слова: необгрунтоване судове рішення
8. **Хомань проти України** ([Khomani v. Ukraine](#)) від 09.04.2026, заява № 12308/19, с. 9
Ключові слова: смерть особи під час несення військової служби, неефективне розслідування смерті
9. **Шкуропацький та інші проти України** ([Shkuropatskyyy and others v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заяви №№ 9085/24, 6025/25, 11089/25, 14768/25, с. 10
Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк
10. **Грінков проти України** ([Grinkov v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заява № 15485/25, с. 10
Ключові слова: незаконне затримання, недоліки у протоколі про затримання, недоліки у перегляді рішення про тримання під вартою
11. **Тишковець проти України** ([Tyshkovets v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заява № 20661/23, с. 11
Ключові слова: довічне позбавлення волі, перегляд довічного позбавлення волі з чіткими строками та умовами
12. **Воробйова проти України** ([Vorobyova v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заява № 31683/22, с. 11
Ключові слова: обов'язок розгляду доводів сторін та належного обґрунтування рішення

13. **Сінко та інші проти України** ([Sinko and others v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заяви №№ 1516/21, 17167/21, 44287/21, с. 11
Ключові слова: медична недбалість, неефективне розслідування неналежної медичної допомоги
14. **Кирик та Гончар проти України** ([Kyryk and Gonchar v. Ukraine](#)) від 16.04.2026, заяви №№ 6200/25, 7881/25, с. 12
Ключові слова: неефективне розслідування смерті чи дорожньо-транспортної пригоди без участі представників держави
15. **Левченко проти України** ([Levchenko v. Ukraine](#)) від 30.04.2026, заява № 58785/15, с. 13
Ключові слова: право на мирне володіння майном, вилучення автомобіля в рамках кримінального провадження щодо третіх осіб
16. **Скляренко проти України** ([Sklyarenko v. Ukraine](#)) від 30.04.2026, заява № 18277/18, с. 13
Ключові слова: ефективне розслідування тілесних ушкоджень
17. **Шукурджієв та Кузьмін проти Росії та України** ([Shukurdzhyev and Kuzmin v. Russia and Ukraine](#)) від 05.05.2026, заяви №№ 45911/15, 45913/15, с. 14
Ключові слова: право на мирне зібрання, застосування російського законодавства та адміністративної практики на окупованій території, позитивні зобов'язання.
18. **Усатюк проти України** ([Usatyuk v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заява № 1902/25, с. 15
Ключові слова: тривалість тримання під вартою, розумний строк
19. **Ковалевський проти України** ([Kovalevskyy v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заява № 712/25, с. 15
Ключові слова: недоліки у перегляді рішення про тримання під вартою, тривалість перегляду рішення про тримання під вартою
20. **Ожог та інші проти України** ([Ozhog and others v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заяви №№ 50418/22, 8500/24, 36671/24, 14269/25, 14273/25, с. 15
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження
21. **Шайкін та інші проти України** ([Shaykin and others v. Ukraine](#)) від 13.05.2026, заяви №№ 1820/25, 11670/25, 13922/25, 14252/25, 14270/25, 14418/25, с. 15
Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість кримінального провадження, тривалість перегляду рішень про тримання під вартою
22. **Летуча проти України** ([Letucha v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заява № 8973/25, с. 16
Ключові слова: доступ до суду, повний текст рішення
23. **Аврамич проти України** ([Avramych v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заява № 51682/17, с. 16
Ключові слова: право на захист, належний час для підготовки, адміністративний арешт
24. **Фомічов та ТОВ «Аланд Груп» проти України** ([Fomichov and Aland Group, TOV v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заяви №№ 57804/17, 31516/19, с. 17
Ключові слова: доступ до суду, непомірно висока ставка судового збору, відсутність узгодженості між різними судами щодо підсудності справи
25. **Бузина проти України** ([Buzyna v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заява № 59562/17, с. 17
Ключові слова: неефективне кримінальне провадження, позитивні та негативні зобов'язання у справі за фактом вбивства, вчиненого військовослужбовцем у якості приватної особи
26. **Коваленко проти України** ([Kovalenko v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заява № 21425/18, с. 18
Ключові слова: жорстоке поводження, неефективне розслідування жорстокого поводження щодо заявника з боку працівників міліції поза службою

27. Варва проти України ([Varva v. Ukraine](#)) від 11.06.2026, заява № 24427/15, с. 20

Ключові слова: незадокументоване затримання, жорстоке поводження, тримання під вартою без можливості застосування альтернативних запобіжних засобів, обмін полоненими

28. Куліш та інші проти України ([Kulish and others v. Ukraine](#)) від 11.06.2026, заяви №№ 38243/15, 8844/22, 45988/22, 10629/24, с. 21

Ключові слова: неефективність розслідування, медична недбалість

29. Тамакулова та інші проти України ([Tamakulova and others v. Ukraine](#)) від 11.06.2026, заява №№ 20890/16, 19185/25, 29242/25, 30675/25, 32185/25, с. 22

Ключові слова: тривалість цивільного провадження, розумний строк

30. Кобилянський проти України ([Kobylyansky v. Ukraine](#)) від 11.06.2026, заява № 64361/17, с. 22

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, зобов'язання про невиїзд, розумний строк

31. Шинковська та інші проти України ([Shynkovska and others v. Ukraine](#)) від 11.06.2026, заяви №№ 12002/23, 15032/23, 17280/23, 18601/23, с. 22

Ключові слова: довічне позбавлення волі, механізм перегляду довічного позбавлення волі з чіткими строками та умовами

32. Бяльський проти України ([Byalsky v. Ukraine](#)) від 11.06.2026, заява № 5379/25, с. 23

Ключові слова: неналежне медична допомога під час тримання під вартою, тривалість тримання під вартою, тривалість перегляду рішення про тримання під вартою

33. О.А.Дж. проти України ([O.A.G. v. Ukraine](#)) від 18.06.2026, заява № 21480/16, с. 23

Ключові слова: неналежне обґрунтування продовження тримання під вартою, медична допомога вагітній ув'язненій, право ув'язненої матері на контакт з новонародженою дитиною

34. Касандяк проти України ([Kasandyak v. Ukraine](#)) від 18.06.2026, заява № 66128/16, с. 24

Ключові слова: доступ до суду, надмірний формалізм

35. Бойчук проти України ([Boychuk v. Ukraine](#)) від 18.06.2026, заява № 15484/19, с. 24

Ключові слова: домашнє насильство, страх перед майбутнім насильством як елемент такого, що принижує гідність, поводження

36. Саманюк проти України ([Samanyuk v. Ukraine](#)) від 18.06.2026, заява № 65686/17, с. 25

Ключові слова: позбавлення права власності, необґрунтованість судового рішення

37. Єрьоменко проти України ([Yeryomenko v. Ukraine](#)) від 18.06.2026, заява № 8394/20, с. 26

Ключові слова: жорстоке поводження, катування, неефективне розслідування

38. Мішін та інші проти України ([Mishin and others v. Ukraine](#)) від 25.06.2026, заяви №№ 29381/16, 56656/21, 29743/24, 16463/25, 16559/25, 17186/25, 18169/25, 20337/25, 20479/25, 22345/25, 25138/25, 25277/25, 29001/25, 29663/25, с. 27

Ключові слова: тривалість кримінального провадження, розумний строк

39. Кисельов та інші проти України ([Kyselyov and others v. Ukraine](#)) від 25.06.2026, заяви №№ 8625/24, 13103/24, 21738/24, 36370/24, 36503/24, 906/25, 911/25, 1579/25, 4437/25, 4601/25, 4929/25, 8743/25, 10186/25, 11582/25, с. 27

Ключові слова: умови тримання під вартою, тривалість тримання під вартою, тривалість кримінального провадження

40. Булах проти України ([Bulakh v. Ukraine](#)) від 25.06.2026, заява № 1380/25, с. 28

Ключові слова: неефективне розслідування жорстокого поводження з боку приватної особи

41. Шевчук проти України ([Shevchuk v. Ukraine](#)) від 25.06.2026, заява № 474/21, с. 28

Ключові слова: порушення вимоги безсторонності за об'єктивним критерієм, дисциплінарне провадження щодо судді

42. Кондратенко та Гоголенко проти України ([Kondratenko and Gogolenko v. Ukraine](#)) від 21.05.2026, заяви №№ 9242/21, 9722/23, с. 29

43. Гиря проти України ([Gyrya v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заява № 5883/16, с. 30

44. Бондар проти України ([Bondar v. Ukraine](#)) від 28.05.2026, заява № 31707/18, с. 30

Ключові слова: доступ до засідань зборів суддів

45. ПАТ «Грета» проти України ([Greta, PAT v. Ukraine](#)) від 04.06.2026, заява № 1368/25, с. 30

46. Крюк та інші проти України ([Kryuk and others v. Ukraine](#)) від 07.06.2026, заяви №№ 23549/20, 4210/22, 33965/22, 22575/23, 35061/23, 35711/23, 5044/24, 12682/24, с. 31

II Рішення Європейського суду з прав людини проти інших держав за період 01.04.2026 по 30.06.2026

1. Новак проти Республіки Чехія ([Novák v. The Czech Republic](#)) від 09.04.2026, заява № 6656/24, с. 33

Ключові слова: найкращі інтереси опіка над дітьми, незаконне переміщення дітей

2. Канєв та Болгарська Гельсінська Спілка проти Болгарії ([Kanev and Bulgarian Helsinki Committee v. Bulgaria](#)) від 28.04.2026, заява № 45864/22, с. 34

Ключові слова: захист персональних даних, забезпечення гарантій проти свавілля та зловживань при обробці персональних даних службами безпеки

3. Ясак проти Туреччини ([Yasak v. Türkiye](#)) від 05.05.2026, заява № 17389/20, рішення Великої Палати, с. 36

Ключові слова: право особи не бути покараною без належного встановлення її особистої відповідальності, *mens rea* (суб'єктивна сторона злочину), індивідуалізація кримінальної відповідальності, терористична організація

4. Бату проти Швейцарії ([Batou v. Switzerland](#)) від 07.05.2026, заява № 30781/22, с. 38

Ключові слова: право на свободу мирних зібрань, пропорційність втручання

5. Б.М. проти Швейцарії ([B.M. v. Switzerland](#)) від 12.05.2026, заява № 50227/21, с. 39

Ключові слова: обґрунтованість застосування до заявника заходу превентивного позбавлення волі у зв'язку з ризиком рецидиву сексуальних злочинів щодо дітей, право бути особисто вислуханим

6. Міладзе проти Грузії ([Miladze v. Georgia](#)) від 19.05.2026, заява № 41585/23, с. 40

Ключові слова: право на свободу вираження поглядів, кіберпростір як публічне місце, вплив висловлювань в соціальних мережах на неповнолітніх, використання нецензурної лексики

7. Брун проти Швейцарії ([Brun v. Switzerland](#)) від 04.06.2026, заява № 50885/16, с. 42

Ключові слова: дискримінація, різниця у ставленні за ознаками громадянства та статі в контексті обов'язкової військової служби

8. С.П. проти Іспанії ([C.P. v. Spain](#)) від 11.06.2026, заява № 50181/22, с. 43

Ключові слова: вибір місця проведення пологів, примусова госпіталізація вагітної жінки для проведення симуляції пологів

9. Талескі та інші проти Північної Македонії ([Taleski and others v. North Macedonia](#)) від 23.06.2026, заяви №№ 34261/23, 7877/24, с. 44

Ключові слова: верховенство права, принцип правової визначеності, законодавче втручання з ретроактивною дією з метою скасування актів Президента про помилування та продовження кримінального переслідування високопосадовців

10. Малачіні та інші проти Росії ([Malachini and others v. Russia](#)) від 23.06.2026, заяви №№ 9184/09, 22580/10, с. 46

Ключові слова: катування військовополонених, гуманітарне право, вбивство військовополонених